

Korán z pohľadu
vedy o Koráne

2001

Korán z pohľadu vedy o Koráne

Abdulwahab Al-Sbenaty

Korán z pohľadu vedy o Koráne

Autor:

Abdulwahab Al-Sbenaty

Prvé vydanie
Bratislava 2001

© Abdulwahab Al-Sbenaty

Vydal: ALJA s.r.o., Bratislava

ISBN 80-968532-6-0

Hore vľavo:

Verš č. 255 z druhej kapitoly Koránu

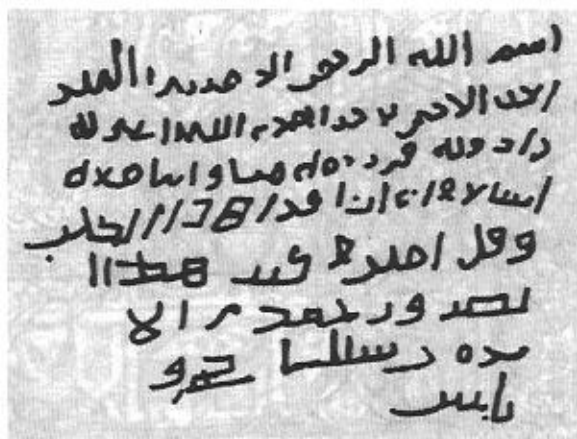
Hore vpravo:

Typ arabského písma zvaného Al-Kúfi Al-Naj-sáburi

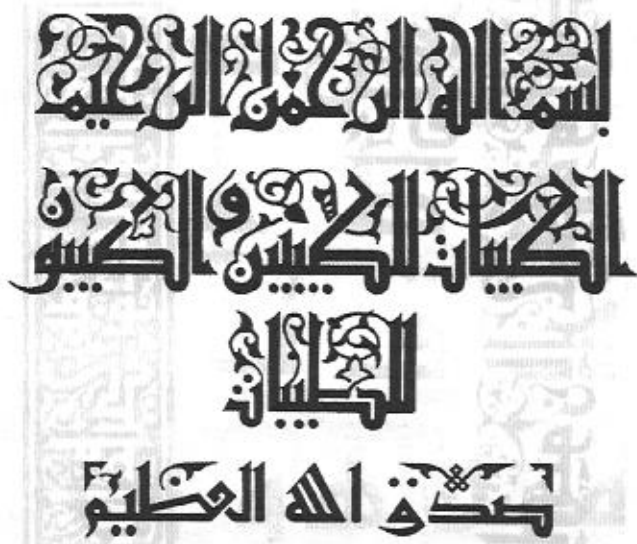
Dole:

Ďalší typ písma v ktorom sa opakuje slovo Allah trikrát

Typ písma, ktorým sa písalo za čias proroka Muhammada. Tento typ písma sa našiel na jednom náhrobku, ktorý pochádza z roku 652 po narodení Krista.

Typ písma zvaný Kúfi

OBSAH

Obsah -----	3
Úvod -----	5
1. Čo je Korán -----	6
1.1 Čo predstavuje Korán pre muslimov -----	8
1.2 Čo Korán obsahuje -----	9
1.3 Kompozícia a štýl Koránu -----	15
2. Zvestovanie Koránu za čias proroka Muhammada -----	18
2.1 Čo znamená zvestovanie Koránu -----	18
2.2 Prorok Muhammad pred zvestovaním Koránu -----	21
2.3 Zjavenie anjela Gabriela -----	26
2.4 Zvestovanie v Mekke až po emigráciu -----	28
2.5 Zvestovanie v Medine -----	33
2.6 Zvestovanie posledných veršov a smrť proroka Muhammada (P.) -----	34
3. Korán po smrti proroka Muhammada -----	36
3.1 Zapísanie Koránu počas života proroka Muhammada (P.) -----	36
3.2 Zvestovanie Koránu počas kalifátu Abú Bakra, prvého kalifa po smrti proroka Muhammada -----	38
3.3 Zozbieranie Koránu počas kalifátu Osmána Bin Affána, tretieho kalifa po smrti proroka Muhammada -----	42
3.4 Bodkovanie Koránu -----	47
3.5 Čiarkovanie Koránu -----	49

4. Veda o Koráne -----	50
4.1 Čo predstavuje veda o Koráne -----	50
4.2 Veda známa ako dôvody zoslania -----	53
4.3 Veda o mekkánskych a medinských veršoch -----	55
4.4 Veda o výklade Koránu -----	59
4.5 Veda o písaní Koránu a o druhoch písmen -----	69
 Záver -----	 72
 Slovník -----	 73
 Použitá literatúra -----	 74
 Zoznam vydaných publikácií z edície islamských publikácií -----	 76

Úvod

Už dlhšiu dobu pociťujeme potrebu ponúknuť slovenskému i českému čitateľovi publikáciu, ktorá by ho bližšie oboznámila s Koránom, čím by mu aj zároveň uľahčila jeho čítanie a pochopenie. Z takého podnetu táto publikácia nakoniec aj vznikla.

Publikáciu možno považovať za akýsi úvod k štúdiu Koránu, s ktorým by sa mal oboznámiť každý, kto by chcel Korán čítať. Dúfame, že sa ňou tento cieľ naplní.

Autor

1. Čo je Korán

Slovo Korán (v arabskom jazyku "Qur'án") v súvislosti s islamským náboženstvom vyjadruje určitý súbor poznatkov, poznanie zoslané Bohom najvyšším ľudom. Slovom Korán sa však zväčša označuje Kniha, v ktorej je toto poznanie písomne zaznamenané. Korán je známy aj pod ďalším menom Al-Furqán, t.j. oddeľujúci, pretože oddeľuje pravdu od nepravdy. To sú dva najznámejšie pomenovania. K ďalším názvom patria: Al-Kitáb, t.j. Kniha, Al-Zikr, t.j. pripomenutie a Al-Tenzíl, t.j. zoslanie.

Korán je hlavným a základným prameňom islamského náboženstva. Pre muslimov je hlavným zdrojom poznatkov o stvorení sveta, v ktorom žijeme, o stvorení ľudstva, ale predovšetkým o Tom, kto to všetko stvoril.

Korán bol zvestovaný prorokovi Muhammadovi (P.) Bohom najvyšším prostredníctvom anjela Gabriela. Prostredníctvom tohto anjela boli i ostatným poslom a prorokom v minulosti oznámené posolstvá, ktorými ich Boh poveril a ktoré mali oni ľudom oznámiť.

Anjel Gabriel sa prorokovi Muhammadovi prvýkrát zjavil približne desať rokov predtým, ako sa začal datovať islamský kalendár "Hižry" (ten sa začal datovať až od emigrácie proroka a muslimov z Mekky do Mediny). Vtedy mal Muhammad štyridsať rokov. Od tej chvíle sa začalo zvestovanie Koránu prostredníctvom anjela Gabriela a prorok začal vyzývať ľudí k viere v Boha a k novému náboženstvu.

Zvestovanie Koránu pokračovalo počas nasledujúcich rokov a skončilo sa tesne pred smrťou proroka Muhammada, kedy Boh najvyšší veršom z Koránu oznámil muslimom, že ich náboženstvo je už úplné. Onedlho po tomto oznámení prorok ochorel a zomrel.

Korán nebol zvestovaný naraz, ale postupne počas niekoľkých rokov. Doba zvestovania Koránu sa odhaduje na 20, 23 alebo 25 rokov podľa toho, koľko rokov prorok strávil v Mekke od začatia

zvestovania Koránu až po svoju emigráciu z Mekky do Mediny. Doba prorokovho pobytu v Medine od emigrácie až po jeho smrť bola desať rokov.

Počas zvestovania Koránu prorok dbal na to, aby sa ho muslimovia v prvom rade učili naspamäť, keďže medzi Arabmi bola v tom čase značne veľká negramotnosť. Prorok však pritom dbal i na to, aby sa to, čo mu bolo zoslané, vždy písomne zaznamenalo, aby bol Korán v písomnej forme uložený v jeho, teda v prorokovom dome. V tých časoch sa papier ešte nepoužíval, materiál na písanie bol vzácny, a preto sa písalo na všetko, čo bolo k dispozícii. Spočiatku bol Korán zaznamenaný na upravenej koži zvierat, na upravených palmových listoch, na dreve a na vyhladených kostiach zvierat.

Počas doby, v ktorej bol Korán prorokovi Muhammadovi zvestovaný, anjel Gabriel prichádzal raz do roka k prorokovi so špeciálnym posolstvom. V tomto posolstve prorokovi zopakoval všetky verše Koránu, ktoré mu boli od začiatku zvestovania až do toho momentu zoslané. To znamená, že okrem toho, že sa Korán písomne zaznamenával, každoročne dochádzalo aj ku kontrole, či si muslimovia Korán správne zapamätali a či boli verše Koránu správne zaznamenané.

Počas doby, v ktorej bol Korán prorokovi Muhammadovi zvestovaný, anjel Gabriel prichádzal raz do roka k prorokovi so špeciálnym posolstvom. V tomto posolstve prorokovi zopakoval všetky verše Koránu, ktoré mu boli od začiatku zvestovania až do toho momentu zoslané. To znamená, že okrem toho, že sa Korán písomne zaznamenával, každoročne dochádzalo aj ku kontrole, či si muslimovia Korán správne zapamätali a či boli verše Koránu správne zaznamenané.

Po smrti proroka Muhammada došlo k prepísaniu Koránu komisiou, ktorá bola na to ustanovená a členovia ktorej boli vybraní z tých muslimov, ktorí proroka dlhý čas sprevádzali a ktorí boli známi tým, že majú dobrú pamäť, takže Korán dobre naspamäť ovládajú a na česťnosť ktorých sa dalo bezvýhradne spoľahnúť. Najprv sa vyhotovila jedna kópia Koránu, ktorá bola prepísaná priamo z predmetov, na ktorých bol Korán za čias proroka zapísaný. Po niekoľkých rokoch,

keď sa islamský štát začal zväčšovať a počet muslimov zvyšovať, komisia z pôvodnej kópie Koránu, ktorá bola starostlivo uložená v dome kalifa, vyhotovila ďalších päť kópií a tie boli rozoslané do rôznych kútov vtedajšieho islamského štátu. Zo zaslaných kópií sa potom začali vyhotovovať stovky a tisíce nových kópií, ktoré sa rozoslali do miest a oblastí.

1.1. Čo predstavuje Korán pre muslimov

Prvé, čo bolo z Koránu prorokovi Muhammadovi zoslané v dobe, keď muslimovia boli ešte v Mekke, boli verše, ktoré hovorili o Bohu. Tieto verše začali učiť prvých muslimov, kto je Boh a aké sú Jeho vlastnosti. Bola to najdôležitejšia úloha, na ktorej stálo všetko ostatné. Ľudia museli jasne a zreteľne pochopiť, v čom sa mýlili vo svojich predstavách o Bohu. Keď túto úlohu muslimovia zvládli, začali prichádzať verše, ktoré im určovali základné náboženské úkony, mravné správanie a základné zásady islamu.

Korán pre muslimov predstavuje v prvom rade poznatky o Tom, kto všetko, čo je vďaka nás, stvoril. To znamená, že muslimovia vo všetkých svojich predstavách o Bohu, o živote a smrti a o zákonitostiach nášho sveta vychádzajú z Koránu.

Okrem poznatkov o Bohu, živote a smrti Korán obsahuje i verše stanovujúce základné náboženské úkony. Muslimovia z Koránu čerpajú poznatky, ako praktizovať a dodržiavať svoje náboženstvo. Čerpajú z neho mravné zásady, ktoré sa snažia naučiť a podľa nich si aj život na zemi zariadiť.

Niektoré verše Koránu zasahujú i do oblasti právneho života muslimov. Korán, aj keď len vo veľmi obmedzenej miere, upravuje i túto stránku života islamskej spoločnosti. Upravuje napríklad spôsob uzatvárania zmlúv, podrobne sú upravené otázky rozvodu a vena. Dedičstvo a spôsob delenia pozostalosti po zomrelom sa tiež v Koráne dostatočne rozvádza. Korán teda z tohto pohľadu upravuje niektoré právne otázky, ktoré by mali byť stále a nemenné.

Zásady obsiahnuté v Koráne hrajú v živote muslimov rozhodujúcu úlohu.

Korán a islam ukazujú muslimovi cestu, po ktorej kráča v živote pozemskom, predstavujú určitý spôsob vnímania života a existencie v ňom.

1.2. Čo Korán obsahuje

Obsah Koránu môžeme pre ľahšiu orientáciu rozdeliť do niekoľkých tematických okruhov. Jednotlivé okruhy si postupne objasníme.

Korán je obsiahnutý v jednej Knihe a má dohromady 114 kapitol. Každá kapitola sa delí na určitý počet veršov. Okrem toho sa Korán delí na tridsať častí a každá časť obsahuje niekoľko kapitol. To znamená, že máme tridsať častí, každá časť má niekoľko kapitol a každá kapitola sa skladá z niekoľkých veršov.

Verše Koránu boli Bohom najvyšším zoslané prorokovi Muhammadovi v arabskom jazyku a dodnes sa píše a čítajú v tomto jazyku. To znamená, že Korán sa dodnes zachoval v jazyku, v ktorom bol zoslaný a v ktorom bol prvýkrát napísaný.

Korán obsahuje v prvom rade poznanie o tom, že existuje Boh. Boha nám predstavuje ako najvyššiu Existenciu, ktorá je počiatkom a koncom všetkého. V Koráne nemá Boh žiadnu stelesnenú podobu, má len určité vlastnosti, podľa ktorých ho ľudské chápanie dokáže vnímať. To znamená, že Boha si nemožno predstaviť v žiadnej nám známej podobe. Boh je najvyššou a ojedinelou Existenciou. Z tohto dôvodu Bohu nemožno pripisovať žiadnych spoločníkov alebo potomstvo.

Boh najvyšší sám seba v Koráne charakterizuje mnohými vlastnosťami, medzi ktoré patrí napríklad: spravodlivosť, milosť, moc odpúšťať, múdrosť, vševedomosť, všemocnosť. Je opísaný ako stvoriteľ všetkého, ako vládca súdneho dňa a môžeme sa tu dočítať aj o ďalších jeho vlastnostiach.

Korán napríklad hneď v prvej kapitole hovorí:

"1. V mene Boha, v moci ktorého je milosť, Milostivého, 2. Vďaka Bohu, Pánovi tvorstva, 3. V moci ktorého je milosť, Milostivému, 4. Vládcovi súdneho dňa, 5. Teba uctieваме a na Teba sa spoliehame, 6. Uveď nás na cestu správnu, 7. Na cestu tých, ktorým

si Svoje dobrodenie uštedril, na ktorých hnev zoslaný nie je, ani na tých, ktorí zblúdili"

Stodvanásta kapitola o Bohu najvyššom hovorí:

"Povedz: On, Boh je jediný, 2. Boh je "Al-Samad (1)", 3. Nesplodil a nebol splodený, 4. A niet toho, kto by sa Mu vyrovnal."

(1): Slovo Al-Samad v arabskom jazyku znamená Pán, nad ktorého vyššieho niet, je to Pán, ku ktorému sa všetci o pomoc obracajú, pričom On sám sa bez všetkých zaobíde a nepotrebuje ničiu pomoc.

Možno povedať, že viera v Boha, ako nám to predstavuje Korán, je základom poznania, ktoré Korán obsahuje, ale i základom viery a celého islamského náboženstva.

Ďalším tematickým okruhom sú verše ustanovujúce a konkretizujúce význam viery v Boha. Tieto verše hovoria o tom, čo je viera, o čom musí byť človek presvedčený a čo musí konať, aby bol skutočne veriacim.

Vo verši (4:136) o veriacich Korán napr. hovorí:

"Vy, ktorí ste uverili, verte v Boha a Jeho posla (Muhammada) a v Knihe (Koráne), ktorá bola zoslaná Jeho poslovi (Muhammadovi) a v Knihe, ktorú zoslal predtým (verte i v to, že nebeské Knihy, ktoré boli predtým zoslané, boli zoslané Bohom. Dnes z nich už máme len Tóru a Evanjelium). A kto by neveril v Boha a v jeho anjelov a jeho Knihy a jeho poslov (všetkých poslov, ktorí boli Bohom poslaní od prvého posla po Adamovi až po Muhammada) a v posledný deň (v súdny deň), ten zblúdil v blude ďalekom."

Základné náboženské úkony predstavujú ďalšiu oblasť, ktorú Korán upravuje. V tomto ohľade Korán stanovil základné náboženské úkony. Ide v prvom rade o modlenie, o platenie zakatu (povinnú dávku, ktorá predstavuje 2,5 % ročne z peňažného majetku. Toto percento sa líši podľa druhu majetku. Vybranú dávku potom štát rozdelí

medzi chudobných a tých, ktorí pomoc potrebujú. Inštitút zakatu je podrobne vysvetlený v pripravovanej publikácii o islamskom náboženstve), o postenie sa počas mesiaca ramadanu a počas púte do Mekky. Spôsob vykonania niektorých z týchto náboženských úkonov Korán priamo upravuje, ďalšie Boh najvyšší ponechal na proroka Muhammada, aby ich muslimov naučil. Napríklad Korán stanovuje muslimovi povinnosť modliť sa, spôsob výkonu tejto modlitby však muslimov naučil prorok Muhammad. Keď muslimovia už ovládali spôsob výkonu modlitby, Korán stanovil výnimku z tradičného spôsobu jej výkonu pre prípad, že by boli na bojisku alebo pre prípad choroby. V týchto situáciách sa modlenie zredukuje tak, aby bol život muslima čo najmenej ohrozený, ale aby modlitba i naďalej muslimovi dávala potrebnú duševnú silu. Už sme spomenuli, že spôsob výkonu obvyklej modlitby muslimov naučil prorok Muhammad, no treba dodať, že sa nám zachovali aj mnohé jeho výroky o spôsobe a zásadách výkonu modlitby. Treba však upozorniť na to, že Korán a výroky proroka Muhammada sú dve odlišné veci. Všetko, čo prorok Muhammad za svojho života povedal, môžeme zoradiť do jednej skupiny a verše Koránu, ktoré mu boli zoslané, do skupiny druhej. Prorok Muhammada mal totiž svoj charakteristický štýl a spôsob rozprávania, ktorý sa na Korán ani zďaleka nepodobá. Dokonca samotní Arabi, ktorí žili za čias proroka Muhammada, a to aj najväčší nepriatelia islamu, v tej dobe uznali, že štýl a skladba viet Koránu je ojedinelá a nepodobá sa na nič, čo predtým počuli. Tento fakt si treba dobre uvedomiť a zapamätať.

Ďalšia oblasť obsiahnutá v Koráne sa týka niektorých právnych inštitútov a úprav. Korán napríklad upravuje podrobne inštitút vena, ktoré snúbenec poskytuje snúbenici (pozri publikáciu Manželstvo v islame, autor Abdulwahab Al-Sbenaty, vydalo vydavateľstvo ALJA s.r.o., prvé vydanie Bratislava 1998). Korán ďalej upravuje spôsob rozdelenia dedičstva po zomrelom, pričom ustanovuje aj ženám zákonné povinné podiely z dedičstva. Ďalej je stanovená povinnosť písomne uzatvárať zmluvy (pokiaľ tomu nebráni nejaká prekážka). V Koráne nájdeme aj ustanovenia o maximálnych sadzbách a trestoch za niektoré trestné činy, ako je vražda, ozbrojená lúpež alebo krádež.

Za úmyselnú vraždu napríklad Korán stanovil maximálny trest smrti, pričom zakázal akékoľvek mučenie či neľudské spôsoby usmrtenia páchatel'ov. V tomto ohľade stanovil veľmi dôležitý inštitút zrieknutia sa požiadavky na odplatu pozostalými po zavraždenom. To malo za následok, že ak sa pozostali zriekli práva na odplatu, resp. ustúpili od požiadavky trestu smrti pre páchatel'a, nemohol sa už voči páchatel'ovi za tento trestný čin uplatniť trest smrti, ale len iné tresty, ako väzenie alebo peňažné odškodnenie rodiny zavraždeného zo strany páchatel'a. Ani trest odseknutia ruky za krádež nie je jednoznačná záležitosť, pretože existujú okolnosti, ktoré ak by sa naplnili, uplatnenie takéhoto trestu je už nemožné. Potom sa použije už náhradný trest, akým je napríklad väzenie. Medzi okolnosti vylučujúce uplatnenie trestu odseknutia ruky patrí napríklad krádež z majetku rodičov, krádež z majetku spoločnosti alebo obchodnej firmy, v ktorej bol zlodaj spoločníkom alebo na majetku ktorej mal podiel, krádež z hladu a iné dôvody.

Do štvrtej oblasti môžeme zaradiť určité poznatky o udalostiach a príbehoch, ktoré nájdeme v Biblii, či v Tóre (Starom zákone) a v Evanjeliách (Novom zákone). V Koráne sa zväčša nachádzajú len niektoré fázy takýchto príbehov a udalostí, len výnimočne tam nájdeme celý príbeh. Účel uvádzania týchto príbehov je dvojaký. Niektoré príbehy alebo časti príbehov sú v Koráne Bohom najvyšším zoslané, aby napravili skutočnosti, ktoré sa v minulosti udiali a ktoré boli časom v Biblii pozmenené alebo chybné ľudmi interpretované. Druhým cieľom takýchto príbehov je uviesť príklad toho, čo sa stane, ak ľudia nedodržia alebo nebudú nasledovať zásady, ktoré Boh určil.

V Koráne sa dočítame napríklad o stvorení Adama a Evy, o tom, ako museli opustiť raj a o tom, ako ich Boh varoval pred satanom, nepriateľom, ktorý na nich i na ostatných ľudí všade číha.

V Koráne nájdeme celý príbeh proroka Abraháma, ako začal premýšľať o Bohu, ako sa postavil proti svojim ľuďom a modlám, ktoré uctievali, ako ho jeho ľudia chceli upáliť a ako im v tom Boh zabránil, ale i to, ako sa mu narodil syn Ismail, ktorého musel i s jeho matkou odviesť do púšte a nechať ich na mieste, kde dnes stojí Mekka,

v ktorej je posvätná mešita a vo vnútri mešity je Ka'ba, prvý objekt v dejinách ľudstva vybudovaný na uctievanie len Boha jedného jediného.

V Koráne nájdeme aj príbeh počatia Márie a narodenie Ježiša, pričom sa tu jasne uvádza, že počatie Márie sa stalo nadprirodzeným spôsobom a očisťuje ju od akéhokoľvek hriechu či cudzoložstva. Ďalej sú tam príbehy Jozefa, Mojžiša a iných prorokov.

V období, keď prorok Muhammad žil v Medine, skupina židov sa snažila prekrucovať niektoré udalosti uvedené v Tóre. Z toho dôvodu nájdeme v Koráne mnohé verše, ktoré proroka upozorňujú na túto skutočnosť a týchto židov varujú, aby prestali páchať zlo proti muslimom a aby uverili v to, s čím Boh proroka Muhammada k ľuďom poslal. Mnohé z týchto veršov nesú v sebe všeobecné odkazy, ktoré už nie sú adresované len skupine židov, ale ľuďom vo všeobecnosti.

Do piatej oblasti by sme mohli zaradiť verše, ktoré sa týkali života muslimov. Ide o verše, ktoré muslimov učia určitým mravným zásadám, spôsobu, akým sa má riadiť ich život, ako sa majú správať k ostatným ľuďom a k sebe navzájom. Sem môžeme zaradiť i verše, ktoré prorokovi prezrádzali niektoré nebezpečenstvá, ktoré naňho číhali, alebo úklady a spiknutia, ktoré sa proti nemu chystali, čím mu Boh najvyšší zachraňuje život. Ďalej sú tu i verše, ktoré predpovedali určité udalosti a ktoré sa naplnili už za života proroka Muhammada alebo po jeho smrti.

Ako príklad môžeme uviesť verše, ktoré prorokovi Muhammadovi prikázali rozpustiť stráže, ktoré ho strážili. Boh najvyšší mu v nich totiž oznámil, že ich nepotrebuje, pretože On sám ho pred akýmkoľvek nebezpečenstvom ochráni. Prorok poslúchol, svoju stráž rozpustil a jeho život sa skončil prirodzenou smrťou, a nie na želanie jeho odporcov.

Verše obsiahnuté v tejto oblasti sa teda týkali života muslimov a udalostí, ktoré sprevádzali ich život.

Do šiestej oblasti patria verše týkajúce sa dňa zmŕtvychvstania, súdneho dňa a verše, ktoré hovoria o raji a pekle. Takýchto veršov je

v Koráne mnoho, najmä v posledných kapitolách, resp. v posledných dvoch častiach. Podstata týchto veršov je v tom, že Boh najvyšší dal ľuďom rozum a možnosť slobodného výberu medzi vierou a nevierou, ale zároveň ich upozornil na to, že život, ktorý žijú, nie je konečný, že sa nekončí smrťou, ale po smrti človeka pokračuje v odlišnej forme. Súčasťou tohto pokračujúceho života je i čas zvaný deň zmŕtvychvstania. Hovori sa síce o dni, ale ako dlho to z hľadiska ľudského vnímania času bude trvať, to už nevieme. Po dni zmŕtvychvstania a udalostiach, ktoré ho budú sprevádzať, prichádza súdny deň. Je to ďalšia etapa, v ktorej bude každému človeku (ale pravdepodobne sa to dotkne nielen ľudí, ale všetkých živých tvorov žijúcich na zemi alebo aj mimo nej) presne do detailu zrátané, čo vo svojom živote vykonal, či už to bolo dobro, alebo zlo. Pri tomto zúčtovaní sa uplatní zákon absolútnej spravodlivosti voči všetkým, ale i Božia milosť a odpustenie voči niektorým ľuďom, resp. voči tým, u ktorých sa Boh rozhodne, že si to zasluhujú. Po súdnom dni človek pokračuje vo svojom živote v závislosti od toho, ako bolo o jeho skutkoch v deň súdu rozhodnuté. Ako vyzerá raj a ako peklo, to nám Korán znázorňuje v mnohých veršoch. V Koráne je mnoho správ o dni súdenia, o raji a pekle, a to okrem iného i preto, aby varovali ľudí pred tým, čo ich čaká. Aby to ľudí upozornilo, že existuje Boh, ktorý sleduje všetko, čo sa na zemi deje. Aby ľudia, ktorí nechcú veriť v Boha alebo ktorí sa nedržia zásad dobra a ľudskosti, stanovené Bohom, vopred vedeli, čo ich za takúto nevieru alebo činy v budúcnosti čaká.

Siedma oblasť zahŕňa verše, ktoré v sebe nesú poznatky z oblasti vedy vo všeobecnosti. Tieto poznatky sú akýmsi znamením pre ľudí neskorších čias o tom, že to, čo Korán obsahuje, je správne a pravdivé okrem iného i preto, že podobné poznatky ľudia v dobe zoslania Koránu nepoznali a ani nemali odkiaľ poznať. Význam týchto veršov sa podarilo objasniť až v posledných rokoch zásluhou obrovského pokroku vedy dvadsiateho storočia. Niektoré z nich však pre nás ostávajú ešte dodnes neobjasnené. Je zaujímavé, že v jednom z veršov Koránu (35:28) je napísané, že najväčší rešpekt a najväčšiu pokoru pred Bohom majú práve ľudia vzdelaní so schopnosťami vedeckého

poznania. Oni si najlepšie dokážu uvedomiť i hodnotu týchto veršov a akým stupňom znalosti a poznania disponoval ten, kto ich zoslal.

Korán nám opisuje napríklad štádiá vývoja embrya človeka v maternici až po narodenie, a to jednoduchým, ale výstižným spôsobom. Celý tento proces vývoja ľudského plodu dokázala veda určiť až v posledných storočiach, pričom poznatky Koránu pochádzajú zo 7. storočia. Ďalej sa tu presne opisuje, akým mechanizmom je oddelená slaná morská voda od sladkej. Korán hovorí aj o niektorých faktoch z oblasti astronómie, kde napríklad nájdeme zmienku o tom, že čím je človek v atmosfére vyššie, tým sa mu ťažšie dýcha, čo poukazuje na zmenu hustoty vzduchu a nachádzame tu poznatky aj z oblasti ďalších vedných disciplín.

Do ôsmej a zároveň poslednej skupiny môžeme zaradiť verše, v ktorých sa jasne hovorí, že tieto verše sú znamenia, ktoré ľudom naznačujú existenciu Boha a zákonitosti, ktoré Boh nášmu svetu na jeho riadenie určil. Verše majú mnoho spoločného s veršami z predchádzajúcej oblasti z hľadiska obsahu, líšia sa však od nich tým, že tu ide o skutočnosti, ktoré človek pozoruje vo svojom každodennom živote alebo o skutočnosti, ktoré sa stali v minulosti. Sú to napr. verše o daždi a vode, ktorá všetko oživuje, o tom, ako nastala potopa za čias proroka Noema a ako mu Boh vnukol postaviť koráb a zachránil jeho i ľudí, ktorí s ním boli a mnohé ďalšie verše.

1.3. Kompozícia a štýl Koránu

Korán ako kniha alebo súbor veršov sa vyznačuje tak z hľadiska formy ako i obsahu niekoľkými špecifickými vlastnosťami a zvláštnosťami. Medzi prvé špecifiká Koránu patrí fakt, že takmer každá kapitola s výnimkou tých menších sa delí na niekoľko tematických okruhov. Každá kapitola je teda rozdelená na niekoľko skupín veršov. Každá skupina má pritom obsah odlišný od predchádzajúcich a nasledujúcich. Počet veršov jednotlivých skupín je rôzny. Deliaca čiara medzi skupinami veršov neexistuje, prechod medzi nimi však možno ľahko spoznať podľa obsahu jednotlivých veršov. Ako príklad možno

uviesť druhú kapitolu Koránu. Prvú skupinu veršov tvoria verše č. 1 až 29. Táto skupina hovorí zhruba o veriacich a neveriacich. Od verša 30 sa už začína ďalšia skupina, v ktorej je príbeh o Adamovi a Eve, presahujúci až do verša 39, kde sa začína tretia skupina veršov atď. Zjednodušene možno povedať, že celý Korán môžeme rozdeliť na niekoľko desiatok až stoviek skupín veršov, ktoré idú po sebe. Ak chceme Korán čítať, túto skutočnosť musíme mať vždy na pamäti.

Charakteristickým znakom Koránu je pevná konštrukcia slov, viet a veršov. Každý verš, veta, ba dokonca slovo, má svoj význam nielen z hľadiska obsahu, ale i z hľadiska jeho umiestnenia v samotnej vete alebo verši. Každé slovo a písmeno s úplnou presnosťou a výstižnosťou na niečo poukazuje, a preto tam nenájdeme nič zbytočné alebo neužitočné. Možno povedať, že mnohé verše Koránu obsahujú poznatky v maximálnej miere koncentrované tak, že slovnými zvratmi a konštrukciou vety sa dosahuje odovzdanie čo najviac informácií na čo najmenšom priestore. Pozoruhodným javom pritom je, že celková konštrukcia Koránu a jeho štylizácia sa vôbec nezmenili počas viac než 20 rokov, t.j. po dobu, v ktorej zvestovanie Koránu trvalo. Je známe, že človek podlieha určitému vývoju myšlienok, skúseností, celkovému vývoju osobnosti, psychickým a fyzickým faktorom v momente, keď niečo hovorí alebo píše, čo sa musí nutne prejaviť aj na tom, čo hovorí alebo píše. To je i jeden z dôkazov toho, že Korán nemôže pochádzať ani od proroka Muhammada a ani od iného človeka. Mnohé verše Koránu boli prorokovi Muhammadovi zoslané ako odpovede na určité otázky, na ktoré sa ľudia v tom čase pýtali a na ktoré on sám nevedel odpovedať. Takže predpoklad, že by boli odpovede na otázky, ktoré ešte neboli vyslovené a ktoré boli položené v súvislosti s určitou udalosťou, napísané vopred, je nesprávny. Okrem toho štylizácia, konštrukcia slov, viet a veršov Koránu v dobe, keď bol prorokovi Muhammadovi zoslaný prvý verš, je taká istá ako v dobe po viac ako dvadsiatich rokoch, keď mu bol zoslaný posledný verš.

K ďalším znakom, ktoré sú pre Korán charakteristické, patrí dostatočná konkrétnosť i abstraktnosť niektorých právnych úprav obsiahnutých v jeho veršoch, čo im umožňuje zotrvať v každej etape vývoja ľudskej spoločnosti.

K charakteristickým znakom Koránu ďalej patrí jeho zrozumiteľnosť. Až na niektoré výnimky človek i dnes po viac než 1400 rokoch dokáže Korán ľahko čítať a pochopiť význam jeho veršov. Ak chceme preniknúť do hĺbky veršov Koránu, postačia nám na to poznatky a informácie, ktoré dnes máme. Čím je však človek vzdelanejší, tým hlbšie dokáže pochopiť zmysel a podstatu Koránu, pretože svoje poznatky dáva do súvisu s obsahom Koránu a postupne dochádza k tomu, že Korán tieto jeho poznatky, pokiaľ sú správne, v mnohých smeroch potvrdzuje.

2. Zvestovanie Koránu za čias proroka Muhammada

2.1. Čo znamená zvestovanie Koránu

Pod zvestovaním Koránu sa rozumie proces, v ktorom Boh najvyšší zvestoval Korán prorokovi Muhammadovi prostredníctvom anjela Gabriela. Úloha anjela Gabriela pritom spočívala len v oznámení Koránu prorokovi Muhammadovi. Úloha proroka Muhammada sa potom sústredila na oznámenie Koránu ľuďom a učenie muslimov základom islamu.

História nebeských náboženstiev (nebeskými náboženstvami sa označujú židovské, kresťanské a islamské) poznala tri spôsoby, akými boli prorokom oznámené ich posolstvá. Až na niektoré výnimky sa oznámenie týchto posolstiev poslom a prorokom vždy dialo prostredníctvom anjela Gabriela. Anjel Gabriel je jediným anjelom povereným Bohom najvyšším prinášať Jeho posolstvá ľuďom, ktorých si vyvolil za poslov a prorokov. Tento spôsob zvestovania je najčastejší a práve takto bol aj Korán zvestovaný prorokovi Muhammadovi.

Anjel Gabriel k prorokovi Muhammadovi vždy prichádzal s určitým počtom veršov, a to:

a) na žiadosť proroka Muhammada, čo bolo v prípadoch, kedy sa prorok a muslimovia dostali do ťažkých a neriešiteľných situácií. Tu prorok poprosil Boha všemohúceho o pomoc a Boh mu poslal anjela Gabriela s určitým počtom veršov, v ktorom bolo riešenie, o ktoré prorok prosil;

b) keď anjel Gabriel prichádzal k prorokovi s oznámením od Boha v podobe niekoľkých veršov. Do tejto skupiny patrí väčšina veršov.

Keď anjel Gabriel prichádzal k prorokovi, prorok sa dostával do určitého psychického stavu, v ktorom prestal vnímať okolie a sústreďoval sa len na to, čo mu anjel oznamuje. Podľa historických

zdrojov, ktoré sa nám zachovali a ako celú situáciu opísali prorokovi spoločníci, ktorí u proroka mnohokrát sedeli, keď k nemu anjel Gabriel prichádzal, zvestovanie Koránu proroka Muhammada veľmi namáhalo a vyčerpávalo. Anjel Gabriel pritom neodovzdával prorokovi posolstvá, s ktorými prichádzal, ani ústne ani písomne. Podľa prameňov, ktoré máme, šlo zrejme o určitý spôsob prenesenia informácií nám neznámym spôsobom, bez použitia bežnej ľudskej reči. I napriek tomu prorok vnímal, čo mu anjel prinášal a oznamoval. Prorok Muhammad prichod anjela Gabriela raz opísal slovami: "Niekdedy ku mne anjel prichádza ako zvonenie zvonca - a to býva najťažší prípad - a opustí ma, až keď preberiem od neho, čo chce." Prorok pokračoval a hovoril: "A niekdedy sa mi anjel zjaví v podobe muža, ktorý ku mne prehovorí a ja pochopím, čo mi hovorí." Keď prorok povedal, že ho pochopí, tak je pravdepodobné že, nešlo o bežnú reč, ktorú prorok poznal, pretože by to inak vôbec nespomenul.

Ako sme už spomenuli, Korán nebol prorokovi Muhammadovi zvestovaný ako jeden celok, ale po častiach a počas niekoľkých rokov (napríklad verše druhej kapitoly boli zoslané počas deviatich rokov, a to o niečo viac než 80 - krát). Tu by sme si mohli položiť otázku, prečo tomu tak bolo. Odpoveď na túto otázku nám poskytuje samotný Korán v niektorých svojich veršoch. Ďalšie dôvody si však môžeme priamo vydedukovať, ak pochopíme celkový obsah Koránu a dobu, v ktorej boli zvestované jeho jednotlivé verše. Medzi dôvody, pre ktoré nebol Korán zvestovaný naraz, ale postupne, môžeme uviesť najmä tri hlavné dôvody.

1. Prvý dôvod súvisí s povahou úlohy proroka Muhammada a jeho posolstva. Prorok Muhammad mal totiž za úlohu v prvom rade zmeniť zásady v samotnom základe viery, ktorú Arabi v tom čase uznávali. Ďalej mal zmeniť i niektoré zvyky, ktoré v arabskej spoločnosti prevládali a ktoré boli v nej zakorenené. Bola to veľmi ťažká úloha vzhľadom na skutočnosť, že Arabi mali vlastnosť pevne a tvrdohlavo držať sa svojich zásad, nech by ich to stálo čokoľvek, a preto akákoľvek náhla zmena by v nich vyvolala odpor. Naopak, pomalé a isté vstěpovanie zásady nového náboženstva by malo

za následok určitú prevýchovu v tomto smere ako aj lepšie pochopenie islamu. Prorok Muhammad aj preto musel postupovať pomaly a postupne šíriť islam medzi ľuďmi.. A tak Boh najvyšší svojmu prorokovi ukazoval vždy to, čo je dôležité a čo menej dôležité, čo má ľudí naučiť celkom na začiatku a čo až po určitom čase. Postupné zoslanie Koránu uľahčovalo prorokovi Muhammadovi učenie základov nového náboženstva, pretože prorok vždy musel poznať ako prvý ustanovenia Koránu i zmysel jeho jednotlivých veršov. Okrem toho, ako sa o tom píše v knihách o živote proroka Muhammada, prorok sa takmer počas celého obdobia posolstva stretával s rôznymi ľuďmi, a to tak s tými, ktorí v jeho posolstvo uverili, ako aj s tými, ktorí stáli na rázcestí, ani ho neuznali, ale ani nezapierali, ale aj s tými, ktorí o prorokovi a Koráne tvrdili rôzne lži a napokon s tými, ktorí proroka nenávideli a sústavne proti nemu pripravovali úklady a spiknutia. V prvých rokoch prorok týmto nepriateľom, ich posmechom a zlu čelil sám. Počet muslimov bol malý a zväčša to boli ľudia, ktorí pochádzali zo sociálne najnižších vrstiev spoločnosti. Ako uvádzajú historické pramene, to všetko bolo nad ľudské sily a v mnohých prípadoch sa proroka zmocnil pocit veľkej záťaže a ustarostenosti. Preto Boh najvyšší vtedy, keď prorok prežíval tie najťažšie chvíle, posielal anjela Gabriela s veršami, ktoré proroka upokojovali a prinášali prísľub blízkej úľavy. V súvislosti s tým boli zoslané mnohé verše, v ktorých sú obsiahnuté príbehy predošlých poslov a prorokov a ktoré hovoria o tom, aké ťažkosti prežívali, ako ich ľudia zavrhovali a ako sa nakoniec i napriek všetkému uplatnila jedena zo zákonitostí, ktoré Boh životu ľudí ustanovil, a to: „.. Zvíťazím (nakoniec) Ja (teda Boh) i Moji poslovia. Veď Boh je silný a mocný" (Korán 58:21)

2. Druhým dôvodom bola postupná príprava ľudí vnímať, pochopiť a naučiť sa uplatniť zásady islamu v praxi, v každodennom živote a správaní. V momente, keď došlo k zlému uplatneniu zásad, k prorokovi prichádza verš, ktorý muslimov upozorňuje, že urobili chybu a učí ich, ako ju odstrániť a varuje ich pred jej zopakovaním.

3. Mnohé veci, na ktoré sa ľudia proroka Muhammada postupne pýtali, prorok sám nepoznal a nemal ich ani odkiaľ poznať. Preto vždy, keď sa proroka Muhammada niekto na niečo pýtal, napríklad

na súdny deň, na konečný život, Boh mu zoslal odpoveď v podobe veršov Koránu prostredníctvom anjela Gabriel a prorok ich potom ľudom oznámil. Takže v mnohých prípadoch Korán priamo reagoval na otázky ľudí v čase, keď ony vznikali.

2.2. Prorok Muhammad pred zvestovaním Koránu

Aby sme lepšie pochopili situáciu, v ktorej sa začína zvestovanie a poslanstvo proroka Muhammada, musíme vedieť niečo o jeho živote.

Muhammad sa narodil už ako sirota bez otca, otec mu zomrel ešte pred jeho narodením. V tom čase bolo zvykom, že vznešenejšie rody Qurejšovcov (kmeň, ktorý obýval Mekku) posielali svoje novorodené deti na púšť, aby tam začali svoje prvé roky života (spravidla tam dieťa ostávalo, až kým nedosiahlo päť rokov života). Na púšti sa tieto deti učili arabský jazyk, učili sa dobrým a chvályhodným zvykom, ktoré boli charakteristické pre arabských beduínov (beduíni sú kočovníci, ktorí sa presúvali po púšti a hľadali tak vodu a pastviny pre svoje stáda). Vo vtedajšej dobe to patrilo tiež medzi výsady a k prestíži významnejších a bohatších rodov. Prostredie na púšti bolo totiž ešte čisté a nenakazené, učilo človeka trpezlivosti, odvahe a ceniť si všetko, čo človek má. Arabské kočovné kmene boli v tých časoch známe svojou pohostinnosťou, dodržiavaním sľubov, vernosťou a inými vlastnosťami. Vyučovanie a starostlivosť o novorodené deti popredných rodín z kmeňa Qurejšovcov pre kočovné kmene znamenali i dobrý zdroj príjmov, pretože deti do výchovy brali za odplatu, ktorú dostávali od otca dieťaťa. Okrem bližšieho vzťahu, ktorý s dieťaťom a jeho rodinou nadviazali, bola takáto činnosť pre nich v prvom rade zdrojom príjmov.

V roku, keď sa Muhammad narodil, prišlo do Mekky niekoľko žien, aby si vzali deti do opateru a aby dostali za to i náležitú odmenu. Medzi nimi bola i žena zvaná Halima Al-Sadijsa. Halima bola pomaľšia, a preto do Mekky dorazila až potom, keď si ostatné ženy deti už rozdelili. Jediný, kto ostal, bol Muhammad, ktorého žiadna z nich nechcela, pretože bol bez otca a za jeho opateru a výchovu by nedostali nič. Halime ostalo už len jedno, buď si Muhammada vziať

bez akejkoľvek odmeny, alebo sa vrátiť s prázdnyimi rukami. Na jednej strane Halíma a jej rodina potrebovali peniaze pretože boli chudobní a mali len jednu starú ťavu, na strane druhej jej však bolo ľúto, že ostatné ženy deti dostali a ona sa vráti s prázdnyimi rukami. Váhala, pretože si uvedomovala, že sa vráti k svojmu manželovi s ďalším hladným krkom. Nakoniec sa rozhodla, že sa na chlapca pozrie. Ámina, Muhammadova matka, Halíme povedala, že Muhammad je sirota a že za jeho opateru nič nedostane, možno jej však prinesie šťatie a požehnanie. Keď sa Halíma pozrela na malého Muhammada, srdce jej zmäklo a bolo vidieť, že si ho na prvý pohľad obľúbila. A tak Halíma odchádza z Mekky spolu s Muhammadom. Halímín manžel tiež spočiatku nebol spokojný, keď sa dozvedel, že jeho žena vzala dieťa bez toho, aby zaň niečo dostala. Keď mu však Halíma povedala, že nemala srdce malého Muhammada nechať tam a odísť, manžel sa s tým zmieril.

V tom čase sa udalosti totiž nezapisovali a všetky poznatky, ktoré ľudia mali, si ústne prenášali z generácie na generáciu. Takýmto spôsobom si prenášali poznatky, ktoré potrebovali k prežitiu, poznatky, ktoré ich zaujímali a poznatky a udalosti, ktoré sa niečím líšili od bežného života.

Ako sme už spomenuli, Halíma i jej rodina boli chudobní a nemali takmer nič na živobytie, zvlášť v ten rok, ktorý bol veľmi suchý a potravy bolo málo. Onedlho po tom, ako sa Halíma s Muhammadom vrátila, ich už hlad a sucho veľmi sužovali. Neprešiel však dlhý čas od príchodu Muhammada do Halímíných stanov a sucho ustúpilo a na pastvinách narástla tráva, ktorá zabezpečila dostatok potravy pre dobytok.

Obdobie, ktoré Muhammad strávil v Halímínej rodine, sprevádzali i niektoré ďalšie udalosti, o ktorých sa možno dočítať vo vierohodných publikáciách opisujúcich život proroka Muhammada.

Príbehom sme chceli poukázať na prvé roky života proroka Muhammada, ale i na to, že bol vychovaný v najlepšom prostredí, aké v tom čase pre výchovu detí existovalo.

Keď Muhammad po čase opustil Halímu, vrátil sa k svojej matke, ktorá onedlho zomrela. Muhammad mal vtedy približne šesť rokov.

Ujal sa ho jeho starý otec Abdul Muttaleb. Keď mal však Muhammad osem rokov, i jeho starý otec umiera a Muhammad sa dostáva do opateri svojho strýka Abú Taleb-a. Ten sa o Muhammada staral, pomáhal mu a bránil ho až do svojej smrti, a to i v prvých rokoch Muhammadovho poslstva.

Keď mal Muhammad dvanásť rokov, jeho strýko Abú Táleb cestuje do oblasti Šámu (prírodné územie Sýrie, ktoré tvorili približne územia dnešnej Sýrie, Libanonu, celej Palestíny a časť Jordánska) a Muhammada vzal so sebou, aby sa naučil obchodovať.

V čase dospievania sa u Muhammada prejavuje snaha o sebestačnosť tým, že začína v Mekke pracovať ako pastier. Tak ako počas celého života proroka Muhammada, i počas jeho dospievania ho Boh najvyšší vždy chránil pred zlým správaním alebo zlozvykmi, akých sa v tom čase dopúšťali jeho rovesníci.

Muhammad bol ešte pred poslctvom medzi obyvateľmi Mekky známy dvoma hlavnými vlastnosťami. Po prvé, svojou pravdovravnosťou, za ktorú si získal medzi obyvateľmi Mekky prezývku Pravdovravný. Ďalšia vlastnosť tkvela v tom, že mu všetci úplne verili, takže mu zverovali svoje veci do úschovy bez akejkoľvek obavy (do úschovy prorokovi Muhammadovi neveriaci zverovali svoje majetky ešte aj dlho po tom, ako začal hlásať poslctvo islamu). Muhammad bol obľúbený a vážený medzi obyvateľmi Mekky. Mnohé udalosti, ktoré sa v tom čase odohrali, dokazujú uvedené vlastnosti Muhammada. Medzi tieto udalosti patrí aj jeden z najväčších sporov, do ktorých sa Qurejšovci (príslušníci kmene obývajúceho Mekku) dostali a ktorý mohol vyvolať dlhoročnú vojnu. Spor vznikol pri rekonštrukcii Ka'by. Proces rekonštrukcie Ka'by sa uskutočnil v čase, keď mal prorok Muhammad približne 35 rokov. Všetky kmene, ktoré žili v tom čase v Mekke, sa podieľali na rekonštrukcii určitej časti Ka'by, aby tak všetci mali tú česť zúčastniť sa na jej obnove. Obrovský spor však nastal vtedy, keď bola rekonštrukcia Ka'by dokončená a ostalo už len umiestniť čierny kameň na jeho miesto. Každý rod chcel byť tým poctený. A tak sa stalo, že sa tieto kmene rozdelili na dva tábory a uzavreli pakty

proti sebe, ktoré spečatili krvou. Tu však, ako to uvádzajú historické pramene, zasiahol najstarší muž Qurejša a navrhol im, aby počkali s bojom a aby nechali rozhodnutie vo veci na prvého muža, ktorý vojde cez bránu mešity. Všetci s týmto návrhom čiastočne súhlasili.

Prvý, kto vošiel cez dvere mešity, bol Muhammad. Keď to všetci videli, povedali: "To je ten dôveryhodný a pravdovravný. Súhlasíme s ním. Je to Muhammad." Keď k nim Muhammad prišiel, rozpovedali mu celý problém. Muhammad povedal: "Prineste mi plášť (šlo zrejme o plátenný plášť, aký sa v tom čase nosil)". Keď mu plášť priniesli, prestrel ho, položil naň čierny kameň a potom povedal: "Nech každý kmeň zdvihne jeden koniec plášte a potom ho všetci zdvihnite.". A tak aj urobili, až kým ho nezdvihli na miesto, kam sa mal umiestniť. Tu Muhammad čierny kameň vzal do ruky, dal ho na svoje miesto a domuroval túto časť Ka'by.

Muhammad bol teda v tomto čase už takmer zrelý na to, aby pochopil a mohol plniť úlohu, pre ktorú si ho Boh najvyšší od začiatku vybral. Narodil sa ako polosirota a čoskoro bol už bez oboch rodičov, takže dokázal pochopiť pocity a trápenie chudobných a slabých ľudí. Vo svojom živote sa nedopustil žiadnych nemravostí, ktorých sa dopúšťali jeho rovesníci, pretože vždy, aj keď sa chcel v mladom veku ísť niekam zabávať, nastala nejaká okolnosť, ktorá mu v tom zabránila. Mal vznešený pôvod, pretože pochádzal z Qurejšovcov, ktorí pochádzali od Ismaila, syna proroka Abraháma. Nebolo mu teda možné vyčítať, že pochádza zo spodnej vrstvy vtedajšej spoločnosti a vedie preto boj utláčaných proti utláčateľom. Nehnal sa za majetkami a ani preňho nemali veľký význam, čo nám dokazujú dve historické skutočnosti: prvá, že ešte v začiatkoch, keď prorok Muhammad začínal šíriť islam, poprední členovia kmeňa Qurejš mu mnohokrát ponúkli majetky za to, aby s posolstvom prestal, dokonca mu ponúkli urobiť medzi nimi zbierku a urobiť tak z neho najbohatšieho muža. Druhá skutočnosť spočíva v tom, že keď prorok zomrel, nemal takmer nič i keď si z vojnových koristí, ktoré muslimovia od svojich nepriateľov vo vzájomných bojoch získali,

mohol vytvoriť nemalý majetok, ktorým by zabezpečil seba i svoju rodinu a potomstvo. Qurejšovci Muhammadovi tiež ponúkali, že ho postavlia na čelo kmeňa Qurejš a nebudú nič robiť bez jeho súhlasu a bez toho, aby sa o tom s ním poradili. Prorok Muhammad však všetko odmietal a raz, keď ho už dokonca i jeho strýko Abú Táleb poprosil, aby so svojou výzvou prestal, odpovedal mu: "Prisahám na Boha, keby vložili slnko do mojej pravej ruky a mesiac do ľavej, nenechal by som túto vec (myslel tým posolstvo, ktorým ho Boh poveril), pokiaľ ju nenechá (Boh) zvíťaziť alebo zomriem za ňu.". Ako sme už uviedli, Muhammad strávil svoje prvé roky nie v Mekke, ale na púšti, kde získal dobré a vzácne vlastnosti, ktoré boli príznačné pre beduínov, ako napríklad pohostinnosť, smelosť, odvahu, správne uvažovanie, nebojnosť a iné. Tieto vlastnosti v ňom Boh najvyšší postupne prehlboval, až napokon sa stal medzi ľuďmi známy dôveryhodnosťou a pravdovravnosťou. Obe tieto vlastnosti si Qurejšovci u Muhammada vážili a ctili. Prejavom tejto váženosti a dôvery bola skutočnosť, že si u Muhammada dávali svoje veci do úschovy bez akýchkoľvek obáv o ne, takže mu bezmedzne v tomto smere dôverovali, ale aj odpoveď ľudí na Muhammadovu výzvu, ktorou raz v počiatkoch svojho posolstva vyzýval ľudí k Bohu, keď vyšiel na horu a zhromaždil ich tam. Prorok povedal: "Keby som vám povedal, že spoza tejto hory sa na vás pripravujú zaútočiť nepriateľskí jazdci na koňoch, uverili by ste mi?". Povedali: "Áno, nikdy sme ťa nevideli klamať" a prorok povedal: "Tak vedzte, že som prišiel k vám, aby som vás varoval pred obrovským trestom." Nato Abú Lahab povedal: "Nech zahynieš, a či len preto si nás tu zhromaždil?"

Je zrejmé, že táto reakcia Abú Lahaba proroka dost' zarmútila, a preto aj Boh najvyšší zoslal 111. kapitolu Koránu, ktorá sa nazýva Palmový povraz a ktorá Abú Lahaba i jeho ženu varuje pred zlým koncom, ktorý ich postihne, ak budú i naďalej prorokovi Muhammadovi ubližovať.

Uvedené príbehy dokazujú, že Muhammad už bol zrelý na to, aby k nemu Boh najvyšší poslal anjela Gabriela s posolstvom.

2.3. Zjavenie anjela Gabriela

Keď sa vek Muhammada začal blížiť k štyridsiatke, vznikla uňho záľuba zotrvať z času načas osamote. A tak sa poberal do jaskyne pri Mekke, zvanej jaskyňa Hirá, ktorá sa nachádza na severovýchod od Mekky. Muhammad sa v jaskyni dlhé noci modlil a premýšľal o Bohu. Potom sa na čas vracal ku svojej rodine, kde si nabral i nové zásoby a vrátil sa znova do jaskyne. Takto plynuli dni a noci, až kým sa raz nezjavil anjel Gabriel. Imam Al-Buchári (jeden z najvýznamnejších kronikárov, ktorý zozbieral výroky proroka Muhammada v knihe zvanej Sahíh Al-Buchári) ústami prorokovej manželky Ájiše, obdobie zjavenia sa anjela Gabriela Muhammadovi opísal takto: "Prvé náznaky posolstva u proroka Muhammada sa začali dobrými snami počas spánku, vždy, keď sa mu o niečom snívало, videl to jasne ako ranný úsvit. Potom vznikla uňho záľuba v samote. Vybral si na to jaskyňu Hirá, kde sa modlil početné noci. Predtým než sa vracal k svojej rodine, kde si naberie zásoby, sa vrátil k Chediži (prvá prorokova manželka), kde si tiež zaopatrí ďalšie zásoby. Tak to bolo, až kým k nemu neprišla pravda, keď bol v jaskyni Hirá. Tam k nemu prišiel anjel a povedal mu: "Čítaj !" Muhammad odpovedal: "Nebudem čítať." Prorok Muhammad pokračoval: "A tak ma vzal a zakryl, až som sa unavil a potom ma pustil." Anjel znova povedal: "Čítaj !" Muhammad znova odpovedal: "Nebudem čítať." Prorok pokračoval: "A tak ma vzal po tretíkrát, zakryl a potom pustil." Anjel potom povedal: "Čítaj v mene Pána svojho, ktorý stvoril (1) Stvoril človeka zo zrazeniny krvi (2) Čítaj a tvoj Pán je ten najvznešenejší (3) Ktorý naučil perom (4) Naučil človeka čo (tento človek) nevedel (5)." (Korán 96:1-5)

Po tomto stretnutí sa prorok Muhammad vrátil k svojej manželke Chediži a celý sa triasol, prišiel k nej a povedal: "Zakryte ma, zakryte ma." A tak ho zakryli, až kým z neho nevyprchal strach. Prorok Chediži všetko vyrozprával a povedal jej: "Bál som sa o seba." Chediža povedala: "Nie, prisahám na Boha, že ťa Boh nikdy nesklame, veď ty udržiavaš dobré vzťahy s príbuznými, pomáhaš, dáš zarobiť biednemu, pohostiš host'a a pomáhaš mu k pravde." Chediža Muhammada vzala a šla s ním k svojmu

bratrancovi Varaqovi Bin Navfalovi. Varaqa prijal kresťanstvo ešte pred zoslaním islamu, písal knihy v hebrejčine, aj z Evanjelia v hebrejčine toľko, koľko Boh chcel, aby písal. Varaqa bol v tom čase starý a už aj oslepol. Chediža mu povedala: "Bratranec môj, počúvaj, čo ti povie tvoj synovec." Varaqa Muhammadovi povedal: "Synovec môj, čo si videl?" Muhammad mu teda vyrozprával to, čo videl. Varaqa mu nato povedal: "To je anjel, ktorý sa zjavil Mojžišovi. Želal by som si, aby som bol mladý a silný, želal by som si, aby som bol živý, keď ťa tvoji ľudia donútia odísť." Prorok Muhammad sa Varaqu spýtal: "A či ma oni donútia odísť?" Varaqa povedal: "Áno. Ešte nikdy neprišiel muž s niečím podobným tomu, s čím si ty prišiel bez toho, aby sa ľudia proti tomu nepriateľsky postavili. Ak sa dožijem toho dňa, budem silno stáť na tvojej strane a podporovať ťa." Onedlho nato Varaqa zomrel.

Po tomto stretnutí proroka Muhammada s anjelom Gabrielom sa anjel načas prestal zjavovať. Vedci z oblasti islamských vied sa prikláňajú k názoru, že doba, počas ktorej sa anjel vôbec nezjavil, bola šesť mesiacov.

Treba poznamenať, že spomenuté verše 96. kapitoly zvanej Al-Alaq boli prvými veršami Koránu, s ktorými anjel Gabriel prišiel k prorokovi Muhammadovi.

Buchári ďalej pokračuje vo svojom rozprávaní o počiatkoch zjavenia sa anjela Gabriela s posolstvom, keď hovorí: "Prorok Muhammad povedal: "Medzitým, čo som šiel, naraz som počul hlas z neba, a tak som zdvihol svoj zrak a zazrel anjela, ktorý ku mne prišiel, v jaskyni Hirá, ako sedí na kresle medzi nebom a zemou, zľakol som sa ho" a vrátil sa (domov) a povedal: "Zakryte ma, zakryte ma." Vtedy Boh mocný a vznešený zoslal prvých päť veršov 74. kapitoly: "Ty, ktorý si sa rúchom prikryl (myslí sa tým prorok Muhammad) (1) Vstaň a varuj (ľudí, že Boh nemá spoločníkov, je jeden jediný, nech Ho teda uctievať) (2) A Pána svojho zvelebuj (3) A odev svoj očisti (4) A modly opusti (je to príkaz prorokovi Muhammadovi, aby ľudí od uctievania modiel odhovárал. Prorok Muhammad sa vo svojom živote nikdy pred žiadnou modlou nepoklonil) (5)" a tak sa zvestovanie posolstva stalo častejšie a ustálilo sa."

Takto teda prorok Muhammad prežíval prvé dni a mesiace, počas ktorých mu Boh najvyšší prostredníctvom anjela Gabriela oznámil, že si ho vybral na to, aby ľudom oznámil nové poslanstvo. Od tejto chvíle sa začína zvestovanie Koránu, ktoré sa skončilo až tesne pred smrťou proroka Muhammada.

2.4. Zvestovanie v Mekke až po emigráciu

Ako už vieme, zvestovanie poslanstva prorokovi Muhammadovi sa začalo v Mekke. Tu sú aj začiatky šírenia islamu ako náboženstva. Spočiatku, keď prorok začal so šírením nového náboženstva v tajnosti, islam prijalo niekoľko ľudí, ktorí žili v Mekke. Boli to ľudia z blízkeho okolia proroka Muhammada, ako napr. jeho manželka Chadiža, Abú Bakr Al-Siddíq (neskôr sa stal prvým kalifom po prorokovej smrti), Osmán Bin Affán (neskôr sa stal tretím kalifom), Ali Bin Ebí Táleb (prorokov bratranec), Zejd Bin Hárisa (bol to sluha, ktorého prorokovi darovala jeho manželka Chadiža a prorok ho neskôr oslobodil, Zejd sa však rozhodol, že s prorokom i naďalej ostane a bude mu pomáhať) a iní. Medzi tými, ktorí nasledovali islam, bol i Varaqa Bin Navfal (Chedižin bratranec, ktorého sme už vyššie spomenuli).

Tu je potrebné zmieniť sa o hlavnom spore medzi prorokom Muhammadom a neveriacimi z kmeňa Qurejš. Arabi, totiž tí z nich, ktorí neboli židmi alebo kresťanmi, uznávali Boha a k nemu sa modlili. Existoval tu však základný rozdiel medzi tým, s čím prišiel prorok Muhammad a medzi tým, čo uznávali Arabi. Arabi Bohu pripisovali rôzne božstvá, ku ktorým sa modlili, aby sa prostredníctvom nich priblížili k Bohu (počet týchto božstiev sa rátať na niekoľko tisíc). Ďalší rozdiel spočíval v tom, že Arabi si mysleli, že anjeli sú božími dcérami. To boli dve základné modifikácie, ktoré Arabi postupom času vsunuli do viery, ktorú mali po prorokovi Abrahámovi a jeho synovi prorokovi Ismailovi. Základ celého poslanstva proroka Muhammada bol v tom, že mal vyzvať ľudí k tej prvej a pravej viere, a to k viere v Boha jedného jediného, ktorý nesplodil, nebol splodený, ktorý nemá žiadnych spoločníkov a ktorému sa nik a nič nevyrovná.

S podobnými modifikáciami sa stretávame v tom čase už i u židov a kresťanov, keď židia pripísali Bohu slabé ľudské vlastnosti a kresťania povýšili Ježiša na roveň Boha alebo Božieho syna. Podstatou celého posolstva proroka Muhammada bolo upozorniť ľudí na tieto modifikácie a ukázať im, čo vlastne predchádzajúci proroci hlásali. V Koráne sa spomínajú mnohí predošli proroci. Každý z nich prichádzal k ľuďom svojej doby so základným posolstvom "Uctievať Boha, môjho Pána i vášho Pána, niet Boha okrem Neho."

Qurejšovci spočiatku proti prorokovi Muhammadovi až tak ostro nevystupovali, kým však nedošlo k tomu, že ho požiadali, aby uznal ich modly. Prorok to, samozrejme, odmietol, pretože práve tieto modly boli jedným z dôvodov, prečo ho Boh najvyšší posolstvom poveril. Prorok teda Qurejšovcov vyzval, aby zanechali modly a vrátili sa k správnej viere. A tu je začiatok celého sporu a vojny medzi prorokom Muhammadom a muslimami na jednej strane a medzi Qurejšovcami s ich stúpenkami a čiastočne i židmi z Medine na strane druhej. Od tohto momentu Qurejšovci začali neľútostný boj proti prorokovi a muslimom, pretože videli, že nielenže islam každým dňom začína uznávať viac a viac ľudí, ale hlavne preto, že ich autorita a finančné záujmy začínajú byť ohrozené.

Základom islamu bolo vrátiť ľudí k pôvodnej viere, ktorú uznávali všetci predošli proroci. Islam neprišiel s iným Bohom, ale vyzýval ľudí, aby verili i naďalej v Boha, ktorý zoslal Svoje posolstvá židom, kresťanom a predtým i Arabom prostredníctvom proroka Abraháma a jeho syna Ismaila. Vyzval ich však i k tomu, aby svoju vieru očistili od myšlienok a ideí, ktoré k tejto viere postupne ľudia popridávali a aby Boha chápali a vnímali podľa vlastností, ktorými Boh sám seba opísal, a nie podľa vlastností, ktoré mu ľudia sami pripísali. Touto myšlienkou, teda návratom k pôvodnej a čistej viere, sa zaoberá veľká časť veršov Koránu, ktoré boli prorokovi Muhammadovi od Boha najvyššieho v Mekke zoslané. Okrem toho v Mekke boli zoslané i verše, ktorými boli stanovené nielen základné články viery, ale i islamského náboženstva. V mekkánskom období bola napríklad ustanovená modlitba a spôsob jej vykonania.

Kontroverznosť v správaní neveriacich z Mekky voči posolstvu

proroka Muhammada spočívala v tom, že ešte pred príchodom anjela Gabriela a zvestovaním posolstva považovali proroka za vierohodného a pravdovravného človeka, pretože ho nepočuli nikdy klamať a mali v neho úplnú dôveru aj čo sa týkalo úschovy svojich majetkov. Do úschovy si však títo neveriaci svoje majetky dávali aj potom, keď začali hlásať svoje nepriateľstvo voči prorokovi a muslimom, ako i potom, keď proti nemu páchali zlo. Prorok tesne pred svojou emigráciou do Medíny poveril svojho bratranca Aliho, aby ľudom povracal veci, ktoré uňho mali uložené i napriek tomu, že patrili ľuďom, ktorí mu neustále ubližovali. Títo ľudia na jednej strane prorokovi Muhammadovi dôverovali, ale na strane druhej, čo sa týkalo jeho posolstva, o ňom tvrdili všetko, čo im na um zišlo. Uvidíme to na nasledujúcom príklade, ktorý sa odohral za čias proroka Muhammada ešte pred jeho emigráciou: Jedného dňa prišiel k prorokovi Muhammadovi jeden z najbohatších mužov z kmeňa Qurejšovcov, ktorý sa nazýval Al-Valíd Bin Al-Mugíra a povedal mu: "Povedz mi niečo z Koránu." Prorok mu začal recitovať verše z kapitoly 16, počnúc veršom 90, ktorý sa začína slovami: "Boh prikazuje spravodlivosť a konanie dobra a dávanie (pomáhanie) príbuzným a zakazuje nemravnosť, odsúdeniahodné veci a nevraživosť. Poučuje vás, azda to budete mať na pamäti ..." (Korán 16:90)

Keď prorok skončil, Al-Valíd mu povedal: "Zopakuj mi to" Prorok mu to zopakoval. Al-Valíd nato povedal: "Prisahám na Boha, že to má osobitnú krásu. Začiatok rozkvitá a koniec je hojný. Je to vyššie, než čokoľvek a nič nedokáže byť vyššie než to (stále hovorí o veršoch Koránu, ktoré počul). A veru to drví všetko ostatné. A takéto niečo veru človek nedokáže povedať."

Treba ešte poznamenať, že Al-Valíd nebol len jedným z najbohatších Qurejšovcov, ale patril i medzi ich najznámejších básnikov, a to nielen v Mekke, ale i v časti Arabského polostrova. Preto sa ho ľudia obávali omnoho viac než pre jeho bohatstvo a vplyv. Básne mali v tomto smere taký veľký význam v živote Arabov, že keď bol niekto ohovorený alebo ponižený v básni a nedokázal na túto báseň odpovedať inou silnejšou, stratil svoju česť a to sprevádzalo v živote nielen jeho, ale i jeho potomstvo. Keby sa teda takéto prehlásenie z úst

Al-Valida rozšírilo medzi ľuďmi na Arabskom polostrove, ľudia by sa začali omnoho intenzívnejšie zaujímať o to, čo prorok Muhammad hovorí a k čomu ich vyzýva.

Vráťme sa teraz k predchádzajúcemu príbehu. Keď sa Abú Žahl' (ďalší z Qurejšovcov, ktorý proti prorokovi silno vystupoval) dozvedel, čo Al-Valid povedal, prišiel k nemu a povedal mu: "Strýko môj, tvoji ľudia chcú urobiť zbierku a zozbierať pre teba peniaze." Al-Valid sa spýtal: "A prečo ?" Abú Žahl' povedal: "Šiel si k Muhammadovi, aby si si vynahradil, čo ti ušlo." Al-Valid povedal: "Qurejšovci dobre vedia, že som medzi nimi najbohatší." Abú Žahl' povedal: "Tak povedz o ňom (o Muhammadovi) slová, ktoré sa dostanú k tvojim ľuďom a v ktorých ho odmietaš." Al-Valid sa spýtal: "A čo mám povedať ? Prisahám na Boha, niet medzi vami nikoho, kto by sa v básňach vyznal lepšie ako ja .."

Keď nastal čas púte, Al-Valid Qurejšovcom povedal: "Budú k vám prichádzať zástupy Arabov zo všetkých strán a všetci sa dopytujú o Muhammadovi. Ohľadom neho sa dohodnite na jednom názore a nesporte sa o tom, pretože potom každý z vás bude tvrdiť, že ten druhý klame (a klamstvo sa odhalí)." Qurejšovci povedali: "Tak vymysli ty niečo." Al-Valid povedal: "Nie, vy niečo vymyslíte a ja budem počúvať." Qurejšovci povedali: "Povieme, že je veštec." Al-Valid povedal: "Nehovorí nič, čo by sa podobalo na mrmlanie a reč veštcov." Qurejšovci povedali: "Povieme, že je blázon." Al-Valid povedal: "Bláznom nie je. To, ako vyzerajú blázni, sme videli a spoznali. Nepodobá sa to ani na dusenie blázna, ani na jeho vidiny a ani na nič z jeho príznakov (mysleli tým najmä stav, v ktorom k prorokovi Muhammadovi prichádzal anjel Gabriel s Koránom)." Qurejšovci povedali: "Povieme o ňom, že je básnik." Al-Valid povedal: "Básnikom nie je. Básne dobre poznáme, poznáme spôsob ich zostavovania, ich tón, slová, štýl, rétoriku." Qurejšovci povedali: "Tak povieme, že je to mág a čarodejník." Al-Valid im povedal: "Mágom a čarodejníkom nie je. Videli sme mágov a čarodejníkov a ich čary, a toto sa nepodobá na ich uzly ani na zaklínadlá (teda na to, čo mági a čarodejníci robia)." Qurejšovci sa spýtali: "A čo máme teda povedať Abá Abdišems (Abá Abdišems bola prezývka Al-Valida

a znamená otec uctievača slnka) ?." Al-Valíd odpovedal: "Čokoľvek by sme z toho, čo ste spomenuli, povedali, zistilo by sa, že to nie je pravda. Vidím, že najlepšie čo môžete povedať, je: to je mág, ktorý rozdeľuje ľudí, bratov, mužov a ich ženy a mužov od ich kmeňov." Na tom sa potom všetci dohodli a rozišli sa. A tak si sadli ľuďom do cesty a vždy, keď niekto okolo nich prešiel, varovali ho pred prorokom Muhammadom. Boh najvyšší potom o Al-Valídrovi v Koráne v 74. Kapitole zoslal verše od 11-26.

Uvedená príhoda poukazuje na to, že neveriaci z kmeňa Qurejš sa snažili silou mocou na proroka Muhammada niečo vymyslieť, len aby zabránili ľuďom počúvať ho a uveriť v jeho poslanstvo. Sami však postupne vylúčili negatívne vlastnosti, ktoré mu chceli pripísať. Vlastnými úvahami vylúčili možnosť, že by prorok Muhammad mal duševnú chorobu, pretože príznaky duševnej choroby dobre poznali a stav, do ktorého sa prorok dostával, keď k nemu prichádzal anjel Gabriel s poslanstvom, sa na stavy vyskytujúce sa pri duševných chorobách nepodobal. Okrem toho, u človeka postihnutého duševnou chorobou sa musí táto choroba prejavovať skôr či neskôr na jeho správaní a spôsobe myslenia. Ak si však prečítame pravdivý životopis proroka Muhammada, zistíme, že jeho správanie bolo stále vyvážené a jeho myseľ čistá. Qurejšovci ďalej vylúčili možnosť, že by bol prorok Muhammad básnikom, pretože Korán, i keď bol zoslaný v arabskom jazyku, sa nepodobal na bežnú reč, ale ani na žiadnu z básní, ktoré vo vtedajšom čase poznali. Ako sme už spomenuli, básne boli najväčšou a najcennejšou kultúrnou hodnotou, ktorú Arabi v tom čase mali a ktorá bola spätá s ich každodenným životom. Korán nemal štýl básní, jeho rétorika sa na rétoriku básní nepodobala. Známi básnici z rodu Qurejš sa neraz snažili vytvoriť niečo, čo by bolo podobné Koránu. Pisali rôzne básne a spájali mnohé jazykové konštrukcie, výsledok bol však vždy, ako nám to uvádzajú historické zdroje, ten, že autori takýchto básní boli vysmiali. Ľudia si nerobili posmech z nich samých, pretože sa zväčša jednalo o vážených a obávaných básnikov, vysmiali však to, čo títo básnici vytvorili, a to nie len formu, ale najmä obsah týchto výtvorov. Qurejšovci si okrem toho

uvedomovali, že napísanie Koránu na inom mieste než na Arabskom polostrove, kde arabský jazyk rozkvital, neprichádzalo do úvahy, pretože v tom čase sa arabský jazyk používal len na Arabskom polostrove a nemal ešte vytvorené svoje pravidlá v písomnej podobe, takže Arabi sa ho učili len z hovorovej reči a hlavne z básní. Básne boli v tom čase akousi kronikou a učebnicou arabského jazyka. Qurejšovci ďalej vylúčili i možnosť, že by proroka Muhammada opisali ako mága a čarodejníka, pretože prorok žiadne čary a mágiu neovládal a sami to dobre vedeli a takéto tvrdenie by preto neobstálo. Qurejšovci však niečo vymyslieť museli. A tak o prorokovi povedali, že je mág, pretože spôsobuje rozchod, resp. spor človeka s jeho bratom, rozchod manžela so svojou manželkou a rozchod človeka so svojím rodom. Keď sa Qurejšovci na tomto postupe zhodli, posadili sa do cesty ľudom a pútnikom, ktorí prichádzali do Mekky a varovali ich pred prorokom Muhammadom.

Samozrejým javom príchodu nového náboženstva - islamu bolo, že sa ľudia rozdelia do troch skupín. Jedna skupina ho neprijala a vystupovala proti nemu, druhá ho prijala a osvojila si ho a tretiu skupinu tvorili ľudia, ktorí nepatrili ani do jednej z nich alebo ktorí pulzovali podľa toho, ako im to vyhovovalo, raz sa pridali k prvej skupine inokedy zase k druhej. Takéto rôzne postoje ľudí k islamu a prorokovi samozrejme vyvolali určitú dočasnú nestabilitu vo vtedajšej spoločnosti. Túto nestabilitu neveriaci z Qurejšu využili ako argument, na základe ktorého ostatných ľudí od islamu odhovárali a proroka opisali ako mága. Nepriateľstvo a intrigy neveriacich voči prorokovi Muhammadovi sa každým dňom s pribúdaním muslimov zväčšovalo a zostrovalo.

Tak ako uvedený príbeh vyzeral i život v Mekke. Prorok vyzýval ľudí k viere v Boha, učil muslimov a neveriaci neustále naňho vymýšľali nové a nové nepravdy, vysmievali sa mu a ubližovali muslimom, ako sa len dalo. Keď sa však Qurejšovci rozhodli proroka Muhammada zabiť, Boh najvyšší mu prikázal, aby emigroval do Mediny. A tak aj väčšia časť muslimov odchádza do Mediny.

V súvislosti s otázkou, či verše Koránu boli zoslané v Mekke, alebo neskôr v Medine, vznikla jedna z vedeckých disciplín, ktoré sa zaoberajú Koránom, a to veda o mekkanských a medinských veršoch Koránu.

2.5. Zvestovanie v Medine

Keď bol prorok spolu s muslimami nútený Mekku opustiť a utiecť do Mediny, začala sa ďalšia etapa v živote muslimov. V čase príchodu do Mediny muslimovia už chápali základ svojho náboženstva, t.j. vieru v Boha v jej opravdivej podobe. V Medine sa začína nová etapa v živote proroka Muhammada a muslimov. Začína sa etapa budovania islamského štátu a všetkého, čo s tým súvisí. Vybudovala sa tu prvá mešita v islamských dejinách, ktorá predstavovala okrem miesta na modlenie aj miesto, kde sa muslimovia schádzali a prijímali dôležité rozhodnutia svojho každodenného života. V Medine sa pokračovalo v učení muslimov, a to všetkého, čo sa týkalo náboženských úkonov a rituálov. V Medine bola zoslaná ďalšia časť veršov týkajúca sa židov a kresťanov. Keďže v Medine mali muslimovia už svoj štát i keď možno povedať, že spočiatku to bol iba mestský štát, neveriaci začali čoraz väčšími proti nim vystupovať, a to už nielen jednotlivo alebo v skupinách, ale na úrovni vojsk a armád. Z tohto dôvodu zisťujeme, že v Medinskom období sú prorokovi Muhammadovi zvestované verše týkajúce sa vojenských stretnutí, ktoré muslimovia museli absolvovať. Ide napr. o bitku Bedr a Uhod, ktoré sú najznámejšie v dejinách islamského štátu, ale aj islamu vo všeobecnosti. Počas týchto bitiek a po ich skončení boli zoslané niektoré zásady týkajúce sa náboženských úkonov, keď bol v Koráne zoslaný spôsob modlenia na bojisku tak, aby modliaci sa muslimovia neboli ničím a nikým zaskočení alebo prevapení. Ďalej boli zoslané verše, ktoré muslimom jasne napovedali dôvod ich prehry v bitke Uhod a ponaučenie, ktoré si z toho majú vziať, ako aj ďalšie verše.

V stručnosti možno povedať, že zvestovanie Koránu prorokovi Muhammadovi, ktoré sa začalo v Mekke, pokračovalo a skončilo sa v Medine. Prorok Muhammad strávil v Medine desať rokov svojho života, a to od odchodu z Mekky až do svojej smrti.

2.6. Zvestovanie posledných veršov a smrť proroka Muhammada (P.)

Od chvíle, kedy anjel Gabriel začal prorokovi Muhammadovi zvestovať Korán od Boha najvyššieho, anjel prichádzal k prorokovi každý rok raz so zvláštnym posolstvom, ktorého úlohou bolo zopakovať prorokovi Muhammadovi verše Koránu, ktoré boli dovtedy

zoslané. To znamená, že až do svojej smrti prorok Muhammad mal možnosť každý rok si overiť a zopakovať verše Koránu, ktoré boli už zoslané.

V poslednom roku, pred smrťou proroka Muhammada anjel Gabriel prichádza k nemu dvakrát.

V tomto roku prorok Muhammad vykonáva púť do Mekky s musli-mami. Na púti k nemu prišiel anjel Gabriel s veršom od Boha najvyššieho, v ktorom bolo: "... Dnes som vám dokonal vaše náboženstvo a dovŕšil nad vami Moje dobrodenie a súhlasil som, aby sa stal islam vašim náboženstvom .." (Korán 5:3).

Keď Omar Bin Al-Chattáb tento verš počul, rozplakal sa. Prorok sa ho spýtal: "Čo ťa rozplakalo ?" Omar odpovedal: "Rozplakal som sa, pretože sme sa doposiaľ učili a obohacovali o nové veci o našom náboženstve a teraz je už dokonané a úplné. A keď sa niečo dostane do stavu dokonania a úplnosti, vtedy začne ubúdať." Prorok mu nato povedal: "Veru máš pravdu." Keď bol tento verš na púti zoslaný a pro-rok pred ľuďmi predniesol svoj posledný prejav, ktorý bol nazvaný Prejavom lúčenia, ľudia sa rozplakali, pretože vedeli, že sa s nimi pro-rok už lúči a že čoskoro ich opustí. Keď sa prorok vrátil z púte, ochorel a niekoľko dní ho choroba sužovala, až nakoniec zomrel.

3. Korán po smrti proroka Muhammada

Po smrti proroka Muhammada (P.) prešiel Korán procesom, ktorý sa vo vede o Koráne označuje ako Zozbieranie Koránu. Zozbieranie Koránu znamená jeho napísanie do jednej knihy. Zozbieranie Koránu do podoby, v akej ho dnes máme, sa uskutočnilo v troch fázach. Prvá sa udiala počas života proroka Muhammada (P.), druhá a tretia po jeho smrti v čase vlády prvého a tretieho kalifa, kalifa Abú Bakra a kalifa Osmána.

3.1. Zapísanie Koránu počas života proroka Muhammada (P.)

Ako už bolo uvedené, proces zapisovania a zozbierania Koránu sa začal už za čias proroka Muhammada. Písomné zachytenie Koránu bolo jednou z prvoradých úloh, na ktoré prorok počas svojho života dbal.

V tých časoch existovalo málo Arabov, ktorí ovládali písanie a čítanie. Veľká časť obyvateľov Arabského polostrova bola negramotná. To bolo i dôvodom toho, že Arabi mali veľkú schopnosť zapamätat' si veci, ktoré vidia alebo počujú, až do tých najmenších detailov. Túto schopnosť dokazuje i fakt, že keď prorok Muhammad posielal muslimov do rôznych oblastí Arabského polostrova i mimo neho, aby učili ľudí islam, niektorí z nich sa dokázali naučiť a zvládnuť domáci jazyk za niekoľko mesiacov.

Muslimovia sa v prvom rade spoliehali na svoju pamäť a učili sa Korán naspamäť. Po smrti proroka Muhammada sa počet muslimov, ktorí Korán ovládali naspamäť, odhadoval na niekoľko tisíc.

Prorok Muhammad si počas svojho života dobre uvedomoval, že na to, aby sa Korán zachoval bez zmien, musí existovať i v písanej podobe. Preto si vybral zopár muslimov, ktorí ovládali písanie a čítanie a poveril ich úlohou písania Koránu vždy, keď mu bol

akýkoľvek verš zoslaný. Medzi tých, ktorých si prorok vybral, patrili známe mená z islamských dejín, ako sú: Abú Bakr Al-Siddíq, Omar Bin Al-Chattáb, Osmán Bin Affán, Ali Bin Ebí Táleb prorokov bratranec, Muávija Bin Ebí Sufián, Zejd Bin Sábət, Sábət Bin Qejs a iní. Títo prorokovi spoločníci sa striedali v tom zmysle, že keď niektorý z nich nebol prítomný, iný ho zastúpil.

V tom čase boli prostriedky na písanie veľmi vzácné, preto sa písalo na čomkoľvek, čo bolo poruke. Písalo sa na palmových listoch, kamenných doštičkách, na upravenej zvieracej koži a na rovných zvieracích kostiach, ako boli napríklad plecne kosti. Na takomto materiáli boli napísané i prvé verše Koránu.

Celý proces zaznamenávania Koránu prebiehal tak, že vždy, keď anjel Gabriel prorokovi Muhammadovi zvestoval nejaké verše, prorok si zavolał niektorého z muslimov (alebo viacerých), prikázal im, aby si sadli a písali verše, ktoré im diktoval. Prorok im aj vždy určil, do ktorej kapitoly a na aké miesto majú verše dopísať. Ako prorok Muhammad spomínal, presné miesto, na ktoré sa majú verše napísať, mu vždy určoval anjel Gabriel. To znamená, že jednotlivé verše Koránu boli zoradené do jednotlivých kapitol nie v poradí, v akom boli postupne zoslané, ale podľa toho, kam ich anjel Gabriel prorokovi prikázal zoradiť. Napísané verše sa potom uložili v dome proroka Muhammada.

Priebeh zoslania celého Koránu od prvého verša až k poslednému dokážeme lepšie pochopiť, ak ho prirovnáme k známej hre Puzzle. V tejto hre ide o to, že celá hracia plocha je rozdelená na niekoľko desiatok, stoviek alebo tisícok častí podľa veľkosti plochy a jednotlivých častí. Hráč ich potom postupne vkladá na svoje miesta tak, aby do seba zapadali, až ich nakoniec všetky uloží a získa ucelený obraz. Podobným spôsobom boli zoslané i verše Koránu. Vždy, keď anjel Gabriel prorokovi Muhammadovi zvestoval nejaký verš alebo skupinu veršov, určil mu presne, kde sa tento verš má uložiť alebo dopísať, až sa nakoniec pred smrťou proroka Muhammada zvestovanie celého Koránu dokončilo a Korán bol kompletný.

Aby prorok Muhammad s istotou nezabudol nič z veršov, ktoré mu

anjel Gabriel prinášal, anjel k nemu prichádzal raz do roka a opakoval mu, čo bolo dovtedy zoslané. O tom prorok Muhammad povedal: "Anjel Gabriel mi opakoval Korán každý rok jedenkrát, ale tento rok mi ho zopakoval dvakrát. Vidím, že už nastal môj čas".

Okrem zaznamenávania Koránu v písomnej podobe prorok Muhammad muslimom prísne zakázal, aby písali čokoľvek, čo by okrem Koránu povedal. Týmto spôsobom zabránil, aby sa jeho vlastné výroky zmiešali s Koránom. Počas života proroka Muhammada sa totiž nepísala len oficiálna verzia Koránu, ktorá bola u proroka. Mnohí prorokovi spoločníci si písali vlastné kópie Koránu. Oficiálna verzia bola pod prorokovým dohľadom, obavy však mohli vyvolať práve tie súkromné zbierky veršov, medzi ktoré by sa mohli primiešať niektoré výroky proroka Muhammada. Prorok prikázal muslimom, aby vymazali všetko, čo si z jeho slov zapísali, okrem Koránu a pohrozil im, že kto tak neurobí, nech si pripraví miesto v pekle.

Prorok nemal obavy, že by sa počas jeho života niečo z Koránu stratilo alebo zmenilo, myslel však na to, ako to môže vyzeráť po jeho smrti. Korán sa ešte pred smrťou proroka Muhammada však skompletizoval, a preto po jeho smrti, keď už žiadne nebezpečenstvo z možného zmiešania sa Koránu s prorokovými výrokmi nehrozilo, muslimovia tieto výroky, resp. tú časť z nich, ktorú si pamätali, zozbierali a napísali.

Korán bol teda za čias proroka Muhammada, tesne pred jeho smrťou už celý zoslaný, jeho verše boli napísané a zoradené do jednotlivých kapitol tak, ako ich dnes poznáme. Poradie kapitol však nebolo v tom čase určené. To znamená, že všetko bolo s úplnou presnosťou zachované, ale číslovanie jednotlivých kapitol sa uskutočnilo až po prorokovej smrti. Vtedy dostala úvodná kapitola číslo jedna, kapitola zvaná Krava číslo dva, kapitola zvaná Ál Omrán číslo tri atď.

3.2. Zozbieranie Koránu počas kalifátu Abú Bakra, prvého kalifa po smrti proroka Muhammada

Po smrti proroka Muhammada (P.) bol za kalifa (za vládcu) musli-

mov zvolený Abú Bakr. Kalifát Abú Bakra bol obdobím rôznych vzbúr a nepokojov. Mnohé kmene, ktoré mali s islamským štátom za čias proroka Muhammada uzavreté spojenecké dohody alebo ktoré žili na území islamského štátu, považovali smrť proroka Muhammada za udalosť, ktorá ich oslobodzuje od akýchkoľvek záväzkov, ktoré na seba predtým prevzali. Iné kmene si zasa mysleli, že smrťou proroka islam zanikol, a tak ho prestali dodržiavať. Na pleciach muslimov, ktorí žili s prorokom a ktorí dostali neskôr prezývku "prorokovi spoločníci", ležala neľahká úloha. Museli sa v prvom rade vyporiadať s prorokovou smrťou, ale v neposlednom rade zachovať štát a spoločnosť, ktorú prorok založil. Zachovanie štátu si vyžadovalo viesť mnohé bitky, v ktorých umieralo mnoho muslimov, ktorí sa Korán učili priamo z úst proroka Muhammada. Medzi najznámejšie takéto bitky patrí bitka Al-Jamáma v 12. roku Hižry, t.j. islamského letopočtu. V tejto bitke padlo mnoho muslimov, ktorí žili a sprevádzali proroka Muhammada a ktorí ovládali Korán dobre a naspamäť. Počet muslimov, ktorí padli v tomto boji, sa pohyboval od sedemdesiat až po päťsto.

Smrť takého veľkého počtu muslimov znepokojila Omara Bin al-Chattábam (tretieho kalifa po prorokovej smrti), a preto zašiel ku kalifovi Abú Bakrovi. Predostrel pred neho celý problém a príčinu svojich obáv. Omar Abú Bakrovi navrhol, aby dal zozbierať jednotlivé kapitoly Koránu, ktoré sa za čias proroka Muhammada spísali do jednotnej knihy. Tým by sa Korán zachoval v jeho pôvodnej podobe i keby vymreli všetci spoločníci proroka Muhammada, ktorí Korán ovládali.

Keď si Abú Bakr vypočul Omarov návrh, spočiatku zaváhal, pretože sa bál, že by pristúpil k úkonu, ktorý by nakoniec mohol viesť k zmene Koránu. Abú Bakrove obavy boli opodstatnené z toho hľadiska, že prorok mnohokrát za svojho života varoval pred tým, aby sa v Koráne robili akékoľvek zásahy, ktoré by mohli význam alebo podstatu jeho slov zmeniť, či už by sa niečo pridalo alebo ubralo. Omar však Abú Bakra neustále presviedčal a dokázal mu, že navrhovaný krok by nevedol k žiadnym zmenám v Koráne, ale naopak, že by ho zachoval pred stratou a možnými zmenami. Abú Bakr nakoniec

pochopil nutnosť uskutočnenia takejto práce, pretože si uvedomil, že prorok Muhammad dal Korán písomne zapísať preto, aby sa zachoval do budúcnosti bez akýchkoľvek zmien.

Onedlho sa Abú Bakr začal intenzívnejšie zaoberať plánom zozbierania Koránu do jednej knihy. Pre túto úlohu bolo treba vybrať človeka, ktorý mal dobrú povest medzi ľuďmi, ktorý bol známy svojou čestnosťou, ktorý sa Korán naučil priamo z úst proroka Muhammada a dôkladne ho ovládal, ale ktorý by mal aj veľkú dávku odvahy a obozretnosti. Abú Bakr si nakoniec vybral Zejda Bin Sábeta. Zejd okrem toho, že celý Korán ovládal naspamäť, bol i jedným z tých, ktorých prorok Muhammad za svojho života poveril písaním Koránu v čase, keď s ním k nemu prichádzal anjel Gabriel. Zejd patrí k tej skupine muslimov, ktorí žili v čase, keď bol prorokovi Muhammadovi (P.) poslednýkrát a už v celistvosti Korán zopakovaný anjelom Gabrielom. Prednosti Zejda spočívali však aj v jeho osobe, pretože bol známy svojou múdrosťou, zbožnosťou, dobrým správaním a zvykmi, akými boli napríklad dodržiavanie sľubov a pod.

Abú Bakr sa o svojom rozhodnutí poveriť Zejda zozbieraním Koránu poradil ešte s Omarom a niektorými ďalšími významnými prorokovými spoločníkmi. Proti osobe Zejda nik neprejavil námietky. Ostala tu však ešte jedna prekážka, ktorú bolo treba prekonať. Bolo totiž nevyhnutné ešte samotného Zejda presvedčiť o účelnosti a nevyhnutnosti celého úkolu. Zejd, tak ako predtým Abú Bakr, sa takejto úlohy obával, najmä preto, že šlo o citlivú záležitosť a vedel, že ak by sa tu v niečom pomýlil alebo by niečo dobre neoveril, bude za to zodpovedný pred Bohom najvyšším. Nebola to zrejme ľahká úloha Zejda presvedčiť. Keď mu však Abú Bakr, Omar a ostatní prorokovi spoločníci a muslimovia prisľúbili, že mu budú v tom pomáhať a podporovať ho, túto úlohu prijal.

Al-Buchári (jeden z najznámejších vedcov v oblasti islamských vied, ktorý zozbieral výroky proroka Muhammada do jedného zväzku) ústami Zejda Bin Sábeta celý proces zozbierania Koránu za čias Abú Bakra opísal takto: "Poslal po mňa Abú Bakr po bitke Al-Jamáma, v ktorej padli mnohí z tých, ktorí Korán naspamäť vedeli priamo z úst proroka Muhammada. Keď som k nemu prišiel, našiel

som uňho Omara Bin Al-Chattába. Abú Bakr povedal: "Prišiel ku mne Omar a povedal mi: Smrť skosila v dni bitky v Jamáme veľa z tých, ktorí poznali Korán a obávam sa, že smrť skosí ďalších, a tým zomrie veľa z tých, ktorí Korán ovládajú. Vidím, že by si mal prikázať zozbieranie (kodifikáciu) Koránu". Povedal som (Abú Bakr povedal) Omarovi: "Ako môžeme urobiť niečo, čo prorok Muhammad neurobil?" Omar povedal: "Je to dobrá a správna vec, prisahám na Boha" a Omar ma neustále presviedčal, až mi Boh otvoril srdce k tomu a uvidel som v tom to, čo videl Omar". Zejd pokračoval vo vyprávani: "Abú Bakr mi povedal: Ty si mladý a rozumný muž a my ťa z ničoho neobviňujeme (nič si nespáchal a máš dobrú povest') a písal si u proroka (P.), čo mu bolo zoslané z Koránu, a tak sleduj Korán a zozbieraj ho". Prisahám na Boha (Zejd pokračuje), keby ma vtedy boli poverili premiestniť nejakú horu, nebola by pre mňa ťažšia než úloha, ktorú mi (Abú Bakr) prikázal, aby som zozbieral Korán." Povedal som (Abú Bakrovi): "Ako chcete robiť niečo, čo posol Boží neurobil?" Povedal (Abú Bakr): "Prisahám na Boha, že je to dobrá a správna vec". Abú Bakr ma toľko presviedčal, až som v tom uvidel to isté dobro, ktoré v tom Abú Bakr a Omar videli. A tak som začal so zbieraním Koránu napísaného na kožených pergamenoch a palmových listoch a z toho, čo prorokovi spoločníci vedeli naspamäť, až som sa dopracoval k poslednému, čo bolo z Koránu zoslané a hotový Korán bol uložený u Abú Bakra, až kým nezomrel. Potom ostal u Omara počas jeho života a po jeho smrti u Hafsy, Omarovej dcéry."

Zejd pri svojej práci z obavy z toho, aby mu niečo neuniklo, postupoval dvojakým spôsobom. Spoliechal sa v prvom rade na to, čo bolo za života proroka Muhammada napísané a v jeho dome uložené a zachované. To mu ale nestačilo a všetko, čo tam našiel napísané, mu ešte museli potvrdiť dvaja z prorokových spoločníkov, o dôveryhodnosti ktorých neboli pochybnosti a odprisahať, že to bolo napísané u proroka Muhammada. Zejd v skutočnosti všetko kontroloval nie dvakrát, ale trikrát. Po prvé, prevzal z domu proroka Muhammada napísaný Korán. Po druhé, museli dvaja dosvedčiť, že to bolo u proroka skutočne napísané. Po tretie, napísaný Korán si overoval

i osbne u tých prorokových spoločníkov, ktorí sa Korán naučili priamo od proroka. Ak k tomu ešte pridáme, že Zejd bol jedným z tých, ktorí Korán u proroka Muhammada písali, že ho ovládal naspamäť a že celý proces zozbierania Koránu sa udial pod dohľadom Abú Bakra, Omara a ostatných prorokových spoločníkov, dospejeme k záveru, že už viac sa pre zachovanie Koránu bez akýchkoľvek zmien v tej dobe nedalo urobiť.

V stručnosti možno povedať, že práca Zejda spočívala v tom, že vzal z domu proroka Muhammada všetky podklady, na ktorých bol Korán zaznamenaný a všetko prepísal do jednej knihy potom, keď sa bezpochyby uistil, že je to pravé.

Keď Zejd svoju úlohu skončil a Korán bol už zozbieraný v jednej knihe, kalif Abú Bakr Korán ho vzal, uložil ho a strážil vo svojom dome. Keď Abú Bakr zomrel a nastúpil na čelo štátu druhý kalifa Omar, o Korán sa už staral on. Po smrti Omara Korán ostáva v ochrane Omarovej dcéry Hafsy, ktorá bola zároveň i jednou z manželiek proroka Muhammada. Od nej si ho potom vypožičal tretí kalif Osmán, ktorý nastúpil po Omarovi. Korán, ktorý za čias Abú Bakra zozbieral Zejd, sa v období Osmána, teda približne o desať rokov neskôr, stal podkladom pre vyhotovenie ďalších kópií, ktoré boli neskôr rozoslané do jednotlivých oblastí islamského štátu.

3.3. Zozbieranie Koránu počas kalifátu Osmána Bin Affána, tretieho kalifa po smrti proroka Muhammada

V období kalifátu Osmána Bin Affána bolo územie islamského štátu už dosť veľké a postupne sa rozširovalo i ďalej. S tým však súvisel i veľký nárast počtu nových muslimov, ktorí islam dobrovoľne prijímali. Tito ľudia sa chceli nové náboženstvo čo najlepšie naučiť a pochopiť ho. Prorokovi spoločníci sa preto rozhodli cestovať do rôznych oblastí štátu, aby okrem iného učili nových muslimov Korán a zásady islamu. Na území islamského štátu sa po čase objavuje i nová generácia muslimov, ktorá potrebovala niekoho, kto by ju naučil všetko o islame. Boli to najmä cudzinci, teda ľudia, ktorí neovládali arabský jazyk. V tomto období už uplynulo viac ako dve

desaťročia od smrti proroka Muhammada a od doby, kedy bol Korán naposledy zvestovaný. Vo všetkých oblastiach islamského štátu sa ľudia učili Korán od niektorého zo známych prorokových spoločníkov, ktorí sa v tej oblasti usadili alebo sa v nej na čas zdržali. Ľudia boli týmito prorokovými spoločníkmi nadšení, pretože okrem toho, že ich učili Korán, rozprávali im aj príhody zo života proroka Muhammada hovorili im o jeho vlastnostiach, o spôsobe, akým mu anjel Gabriel zvestoval Korán, oboznamovali ich s dobou, keď prorok ešte žil. Mnohí z týchto ľudí ešte islam úplne nechápali a nevnímali, čo spôsobovalo, že to, čo počuli z úst prorokovho spoločníka, považovali takmer za sväté. V tomto období sa začína častejšie vynárať problém, ktorý postupne naberal na závažnosti a intenzite. V každej oblasti islamského štátu totiž existovalo odlišné nárečie, prípadne úplne odlišný jazyk. Ľudia sa Korán učili a prednášali ho, boli však ovplyvnení nárečím, v ktorom sa Korán učili. Tieto rozdiely nemali žiaden vplyv na samotný obsah veršov Koránu, ktoré prednášali. Samozrejme, počet nárečí bol veľký a mnohí z prorokových spoločníkov pôsobili v určitom stanovenom teritóriu. Pridať do Koránu alebo ubrať z neho čo i len písmeno bolo už za čias proroka Muhammada obrovským hriechom a rovnal sa neviere v Boha. Takže, keď sa ľudia pochádzajúci z oblastí rôznych nárečí stretli, bolo prirodzené, že videli určité odlišnosti v prednášaní Koránu a každý považoval svoje prednášanie za to originálne a pravdivé, veď sa to naučil od samotného prorokovho spoločníka. Medzi ľuďmi začali vznikať veľké spory ohľadom toho, kto Korán správne prednáša a čiže nárečie je správne. Tento spor sa rozmohol a prerástol do takých rozmerov, že ľudia začali jeden druhého obviňovať z neviery a z pozmeňovania Koránu. Veľa nechýbalo a boli by proti sebe vytasili meče a pozabíjali sa.

Celý problém vznikol v dôsledku toho, že ľudia nemali k dispozícii Korán zaznamenaný v písomnej podobe, podľa ktorého by zistili, kto z nich má pravdu, a kto sa mylí. Podobných svárov a sporov bola dovtedy ušetrená Mekka a Medina, pretože tam stále žilo značné množstvo prorokových spoločníkov, ktorí Korán poznali a ovládali. Postupne sa však následky týchto konfliktov začali prenášať i do

hlavného mesta islamského štátu Mediny. Bolo to spôsobené predovšetkým tým, že ľudia pochádzajúci z oblastí, kde bolo odlišné nárečie, žiadali potvrdenie správnosti svojich poznatkov o Koráne a jeho prednášania od prorokovho spoločníka, ktorý ich to naučil a ten im to potvrdil. To viedlo k tomu, že ľudia mali jeden obsah Koránu, ale vo viacerých nárečiach. Napätie, ktoré vládlo medzi ľuďmi a ktoré sa začalo prenášať do Mediny, postupne začalo vyvolávať i určité spory medzi prorokovými spoločníkmi. Nešlo pritom takmer o žiaden spor o obsah Koránu, ale v prvom rade o nepodstatné spory, ktoré sa však začali rozrastať a vyvolávať napätie.

Keď si už vieme predstaviť historické pozadie doby a jadro celého problému, dokážeme pochopiť nevyhnutnosť a opodstatnenosť práce súvisiacej s Koránom, ktorá sa uskutočnila za čias kalifátu Osmána. Osmán spolu s prorokovými spoločníkmi a muslimami v Medine vyhotovili niekoľko kópií Koránu, pričom sa spoliehali v prvom rade na Korán, ktorý bol uschovaný u Hafsy, manželky proroka Muhammada a dcéry druhého kalifa Omara, ale pritom si znova overovali správnosť jeho veršov. Zásluhou tejto práce sa k nám Korán dostal zachovaný v originálnej podobe, v akej bol zoslaný prorokovi Muhammadovi.

Vráťme sa teraz do Mediny, kde spory medzičasom zosilneli a obavy o jednotnosť muslimov vzrastali. Osman to už nevydržal a zvolal zhromaždenie významných prorokových spoločníkov a tých muslimov, ktorí boli známi svojou rozvážnosťou. Chcel sa s nimi poradiť, ako sa vysporiadať so situáciou, ktorá sa im začínala zo dňa na deň čoraz viac vymykať z rúk a vypočuť si ich návrhy, ako zastaviť všetky spory, ktoré sa zintenzívňovali. Zhromaždenie dospelo k záveru, že situáciu možno vyriešiť len tak, že sa vyhotovia písomné kópie Koránu, ktoré budú poslané do jednotlivých oblastí islamského štátu a ľuďom sa prikáže spáliť akékoľvek písomné vyhotovenia Koránu, ktoré si napísali alebo obstarali. Na zhromaždení sa dohodlo, že kópie vyhotovené z originálu Koránu, ktoré mala uskutočniť komisia vytvorená špeciálne na to, sa stanú oficiálnou a jedinou verziou Koránu a na žiadne iné súkromné vyhotovenie Koránu sa nebude prihliadať. Takýmto spôsobom sa mal celý problém vyriešiť.

Po ukončení zhromaždenia Osmán bezodkladne prijíma potrebné opatrenia na vykonanie rozhodnutia, ktoré sa na zhromaždení prijalo. Koncom roku 24 a začiatkom roku 25 Hižry, t.j. podľa islamského letopočtu, sa práce začali. Bola vytvorená komisia zložená zo štyroch významných prorokových spoločníkov, ktorí okrem iného celé znenie Koránu vedeli naspamäť. Boli to: Zejd Bin Sábēt (ktorý prvýkrát zozbieral Korán za čias prvého kalifa Abú Bakra), Abdulláh Bin Al-Zubejr, Said Bin Al-Ās a Abdulrahmán Ibn Al-Háres Bin Hišám.

Kalif Osmán potom požiadal Hafsu, prorokovu manželku, u ktorej bol Korán uschovaný, aby mu ho poslala. Hafsa mu ho poslala, a tak sa komisia dala do práce a začala s kopírovaním Koránu. Komisia postupovala tak, že žiaden z veršov, ktoré boli v pôvodnom Koráne, nezapísala do nových kópii, kým ho nepredložila ostatným prorokovým spoločníkom, aby dosvedčili, že sa presne zhoduje so znením, ktoré bolo napísané za čias proroka Muhammada.

Keď boli práce spojené s kopírovaním Koránu dokončené, Osman vrátil Hafse originál Koránu a do každej oblasti islamského štátu poslal jednu kópiu pôvodnej verzie Koránu a prikázal, aby všetko, čo sa dovtedy z Koránu napísalo, bolo spálené.

Kópie, vytvorené z originálu mali niekoľko predností:

1. Bolo v nich z Koránu len to, čo bolo písomne i ústne dosvedčené. To znamená, že sa vylúčila možnosť, aby bolo k nemu niečo pridané alebo z neho niečo ubraté.
2. Boli v ňom jednotlivé kapitoly prvýkrát zoradené vo forme, v akej ich dnes poznáme.
3. Z Koránu bolo vylúčené všetko, čo s ním nemalo nič spoločné. Niektorí prorokovi spoločníci si totiž ešte za čias proroka Muhammada neraz písali verše Koránu sami pre seba a na okrajoch týchto veršov si písali vlastné poznámky, ktorými si objasňovali význam niektorých veršov alebo príčinu či dobu, v ktorej bol verš zoslaný. Vznikali tak okrem kompletného originálu Koránu, ktorý sa u proroka písomne zaznamenal, aj súkromné zbierky veršov prorokových spoločníkov, v ktorých si zaznamenávali svoje vlastné poznámky. Takéto komentáre sa vo vyhotovených kópiách už neobjavujú a stojí v nich už len čistý text veršov.

Potom, ako boli kópie Koránu vyhotovené, prorokovi spoločníci pristúpili k spáleniu všetkého, čo mali z Koránu napísané, presne tak, ako sa pred začatím prác na zhromaždení dohodli. Hovorilo sa, že Abdulláh Bin Mesúd, jeden z prorokových spoločníkov, spočiatku odmietal spáliť Korán, ktorý si sám vlastnoručne napísal ešte za čias proroka a nechcel uznať nutnosť zachovania len jednotného originálu Koránu. Onedlho sa však o účelnosti a nutnosti takéhoto kroku presvedčil a svoj Korán spálil.

Nečudo, že pre mnohých prorokových spoločníkov nebolo ľahké vzdať sa toho, čo roky počas zosielania Koránu napísali. Mali s tým určite spojené aj mnohé spomienky na proroka a mali tam zrejme napísané aj iné vlastné poznámky. Skôr či neskôr však uznali, aké následky môže mať ich prípadná nezhoda na jednom origináli Koránu. O to bolo nutnejšie, že islamské náboženstvo, ako i štát mali mnohých nepriateľov, ktorí naň číhali zvnútra i zvonka a čakali na každú príležitosť, aby mohli s ním skoncovať.

Počet kópií Koránu, ktoré komisia za čias Osmána vyhotovila, nie je presne známy. Podľa všetkého ich však bolo minimálne šesť (i keď niektorí historici píšu, že ich bolo podstatne viac). Týchto šesť kópií sa potom rozdelilo nasledovne: prvá kópia putovala do Mekky, druhá do oblasti Šamu (prírodná Sýria), tretia do Basry (v Iraku), štvrtá do Kúfi (v Iraku), piata kópia ostala v Medine, hlavnom meste štátu a šiestu kópiu si Osman nechal u seba.

Skutočnosť, že presný počet vyhotovených kópií presne nepoznáme, nemení nič na veci, pretože vo všetkých historických prameňoch sa zachovali správy o tom, že počet kópií bol taký, aby muslimom vo všetkých oblastiach vtedajšieho islamského štátu vystačil. Osman do každej oblasti, do ktorej poslal oficiálnu kópiu Koránu, posielal spolu s ňou i niekoho, kto jej obsah presne a naspamäť poznal a ktorý učil Korán muslimov tejto oblasti. Popritom sa ale začali už vyhotovovať ďalšie a ďalšie kópie oficiálneho Koránu a začali sa rozširovať v rámci jednotlivých oblastí. Takýmto spôsobom sa odstránili existujúce spory. Muslimovia sa vo všetkých častiach štátu zjednotili na jednej oficiálnej kópii Koránu, ktorá neskôr dostala názov Osmanský

Mushaf podľa kalifa Osmána a postupom času sa stal Korán i jeho čítanie (bez toho, aby bolo čítanie už ovplyvňované akýmkoľvek nárečím) jednotným. Ľudia začali vyhotovovať tisícky ďalších kópií oficiálneho Koránu, toho istého znenia a s takým typom písma, aké mal pôvodný Korán.

Celý proces písomného zachytenia Koránu teda môžeme zhrnúť do troch fáz: Prvá sa udiala ešte za života proroka Muhammada, počas ktorej boli verše Koránu napísané a zoradené do kapitol. Počet kapitol bol známy, avšak jednotlivé kapitoly neboli očíslované a neboli usporiadané podľa poradia, aké dnes poznáme (úvodná kapitola nesie číslo jeden, kapitola Krava nesie číslo dva atď.). Druhá fáza sa uskutočnila za čias prvého kalifa Abú Bakra, kedy boli jednotlivé kapitoly Koránu zozbierané do jednej knihy. Zmysel tejto práce spočíval v tom, že Korán bol zozbieraný a usporiadaný do jednej knihy, a to z obavy, aby sa nič z neho nestratilo alebo nezabudlo postupnou smrťou tých, ktorí ho úplne ovládali naspamäť. Tretia fáza sa uskutočnila počas kalifátu Osmana a spočívala v kopírovaní toho, čo bolo zozbierané v prvej kópii Koránu za čias kalifa Abú Bakra. Došlo k očíslovaniu jednotlivých kapitol v poradí, v akom ich poznáme dnes. Z pôvodného Koránu bolo urobených niekoľko kópií a tie boli rozposlané do jednotlivých oblastí islamského štátu.

Počas histórie sa Korán nemenil a oficiálna verzia vytvorená za čias Osmána sa definitívne ujala. Nastali však ešte dva procesy, ktoré do obsahu Koránu a jeho veršov v ničom nezasiahli, prispeli iba k jeho presnejšiemu a jednoduchšiemu čítaniu. Tieto dva procesy sú známe ako bodkovanie a čiarkovanie Koránu.

3.4. Bodkovanie Koránu

Ak sa dnes pozrieme na arabskú abecedu, zistíme, že niektoré jej písmená majú body. Tieto body v arabskej abecede pôvodne neboli a zaviedli sa do nej, aby sa tak ľahšie rozpoznali niektoré jej písmená.

Osmanský oficiálny Korán pôvodne nemal žiadne body nad písmenami.

Bodky sa do arabskej abecedy zaviedli najmä preto, aby ľudia, ktorí arabský jazyk neovládali od malička a začali sa ho učiť až v neskoršom veku, ľahšie dokázali niektoré jeho písmená rozoznať. Postupne sa táto pomôcka ujala aj u Arabov a stala sa súčasťou pravidiel arabského pravopisu.

K bodkovaniu písmen podľa všetkého došlo až v dobe kalifa Abdulmelika Bin Marvána, ktorý videl, že islam sa veľmi rozšíril a Arabi sa zmiešali s nearabskými národmi. Do arabského jazyka sa začali dostávať cudzie prvky, ktoré dovtedy v ňom neexistovali, čo začalo obyčajným ľuďom sťažovať možnosť čítania Koránu. Preto Abdulmelek prikázal jednému zo svojich správcov menom Hažžáž, aby sa postaral o vyriešenie tohto veľkého problému. Hažžáž na príkaz kalifa Abdulmeleka poveril dvoch mužov, Nasra Bin Ásema Al-Lajsiho a Jahju Bin Jamara Al-Udvániho riešením tohto problému. Obaja dobre poznali Korán a všetko, čo s ním súviselo. Boli známi svojou bohabojnosťou, dobrotou a výbornou znalosťou arabského jazyka. Obaja boli tiež žiakmi Abu Al-Asvada Al-Dualiho, ktorý v skutočnosti prvý zaviedol bodky na písmená Koránu a celý nápad bodkovania písmen fakticky pochádza od neho. On však bodkovanie písmen vykonal len z vlastnej iniciatívy, kým jeho žiaci Naser a Jahja boli tým oficiálne poverení. Takže autorstvo nápadu sa pripisuje Abu Al-Asvadovi a oficiálne vykonanie obom spomenutým vedcom z oblasti islamských vied.

Ako sme už spomenuli, ten kto dobre ovládal arabský jazyk, nemal žiadne problémy pri čítaní Koránu. Ťažkosti a problémy sa začali javiť u tých, ktorí sa arabský jazyk len učili alebo u tých, ktorí sa ho síce naučili, ale nebol to ich materinský jazyk. Ľudia, ktorí mali určité ťažkosti pri rozoznávaní písmen, tvorili postupom času väčšinu. Bodkovanie písmen v Koráne bolo preto veľkým prínosom pre týchto ľudí, a tak sa aj rýchlo medzi nimi ujalo. K tomu prispel i fakt, že do textu veršov Koránu a usporiadania jeho kapitol sa vôbec nezasahovalo.

3.5. Čiarkovanie Koránu

Čiarkovanie písmen Koránu (vkladanie určitých čiarok zvaných teškíľ nad jednotlivé písmená) bolo v poradí druhou pomôckou, ktorá uľahčila ľuďom čítanie Koránu, chápanie jeho významu a spresnila spôsob vyslovovania jednotlivých hlások a slov. Podľa historických prameňov správca Basry Zijad požiadal Abu Al-Asvada Al-Dualiho (známeho lingvistu spomenutého v predchádzajúcom bode), aby stanovil ľuďom určité pravidlá, ktoré ich budú viesť k správnenému čítaniu Koránu. Abu Al-Asvad s tým spočiatku nesúhlasil a nechcel pristúpiť na nič podobné. Až jedného dňa počul jedného muža čítať určitý verš z Koránu. Tento muž prečítal verš zle, v dôsledku čoho sa význam verša úplne zmenil. Bolo to spôsobené tým, že muž arabský jazyk dobre nepoznal a miesto toho, aby prečítal "... Boh sa oprostuje od tých, ktorí k Nemu pridružia i jeho posol (Muhammad) ..." prečítal "... Boh sa oprostuje od tých, ktorí k Nemu pridružia i od Jeho posla (Muhammada) ..."

Keď Abu Al-Asvad toto počul, rozbehol sa k Zijadovi a povedal mu: "Výkonám, o čo si ma požiadal", a tak boli nad písmena Koránu pridané čiarky.

Bodkovanie a čiarkovanie písmen a slov sa postupom času stalo súčasťou arabského jazyka i jeho gramatiky a v dnešnej dobe sú neoddeliteľnou súčasťou spisovného arabského jazyka. Vďaka tomu sa v podstate zachovalo správne čítanie Koránu až dodnes.

Po bodkovaní a čiarkovaní Koránu sa Korán v ďalších storočiach začal rozdeľovať na časti, polčasti a štvrtčasti a ďalšie delenia, aby sa ho ľudia mohli ľahšie učiť. Dnes máme Korán rozdelený na tridsať častí. Podstatným ostáva, že pôvodný Korán sa nám zachoval tak, ako bol zoslaný prorokovi Muhammadovi a jediné, čím sa líši od Osmanského Koránu, sú pomôcky, ktoré sa doň povkladali a ak ich niekto zakryje rukou, získa pôvodný text, resp. Korán v tej podobe, v akej bol za čias Osmána.

4. Veda o Koráne

4.1. Čo predstavuje veda o Koráne

Ako už bolo spomenuté v úvode, pod Koránom chápeme text - vety, slová a poznanie zoslané prorokovi Muhammadovi Bohom najvyšším od začiatku prevej kapitoly zvanej Al-Fátiha, t.j. úvodnú až po poslednú 114. kapitolu zvanú Al-Nás, t.j. Ľudia.

Pod pojmom veda o Koráne možno rozumieť súhrn vedných disciplín, ktoré sa zaoberajú Koránom alebo sú s ním späté. Ide napríklad o vedu o výklade Koránu, vedu o čítaní Koránu, vedu o spôsobe písania Koránu, vedu o dôvodoch zoslania veršov Koránu a iné.

Veda o Koráne je do určitej miery v mnohých smeroch prepojená aj s exaktnými vedami. Po exaktných vedách sa napríklad siaha pri výklade niektorých veršov Koránu týkajúcich sa oblasti astronómie, medicíny, prírodných vied, histórie a iné. Okrem toho Korán podnecuje ľudí k hľadaniu a bádaniu vo všetkých oblastiach, ktoré sa týkajú ľudského života.

V posledných rokoch, resp. v druhej polovici 20. storočia, sa veda o Koráne čoraz viac prepája s ostatnými vedami pri objasňovaní niektorých veršov Koránu, ktoré sa darí ľuďom úplne pochopiť až dnes, po dosiahnutí značného vedeckého pokroku. Ide napríklad o verše opisujúce štádiá zrodu človeka, verše, ktoré poukazujú na mnohé vedecké fakty, ako sú napríklad verše, ktoré hovoria, že medzi sladkou a slanou morskou vodou existuje určitá prekážka, bod, ktorý ich navzájom oddeľuje, že človeku sa ťažšie dýcha, čím vyššie stúpa v atmosfére a iné. Tieto fakty sú spomenuté spôsobom, ktorý v človeku nezanechá pochybnosti o tom, že ten, kto ich

prorokovi Muhammadovi pred 1400 rokmi zoslal, ich dobre poznal. Prorok Muhammad pritom žil v prostredí, v ktorom nemal a ani nemohol mať žiaden prístup k podobným informáciám. Niektoré vedné odbory, ktoré nám tieto verše dnes dokážu jasne objasniť, vznikli a začali sa rozvíjať až o niekoľko storočí, po zoslaní Koránu a smrti proroka Muhammada.

Na tomto mieste sa nedá nezamyslieť sa nad tým, ako sa mohol Muhammad, ktorý bol človekom ako všetci ostatní ľudia, dostať k takýmto informáciám. Muhammad sa vynímal medzi ľuďmi, ak neberieme do úvahy posolstvo, ktoré ľuďom oznamoval, vysokou morálkou, dobrým správaním, pravdovravnosťou, ktorou bol známy od malička a čestnosťou. Samotný Korán v sebe obsahuje verše, ktoré hovoria, že Boh v Koráne zoslal ľuďom z každej oblasti ich života príklad a znamenie. Jeden z týchto veršov nájdeme v kapitole 39, a to verš 27, ktorý hovorí: "A uviedli sme ľuďom v tomto Koráne z každého príkladu (dôkaz o pravdivosti Koránu) .." Ďalej kapitola 18, verš 54: "A uviedli sme ľuďom v tomto Koráne z každého príkladu (dôkaz pravdivosti Koránu). ..." Kapitola 17, verš 89: "A uviedli sme ľuďom v tomto Koráne z každého príkladu (dôkaz pravdivosti Koránu), väčšina ľudí však trvala na neviere".

A v Koráne presne to dnes nachádzame - príklady z oblasti astronómie, medicíny, z oblasti prírodných vied, príklad z oblasti histórie a iné. Okrem toho Boh v Koráne potvrdzuje, že Muhammad nemal žiaden iný zdroj informácií ako Korán, z ktorého by získal akékoľvek informácie o takýchto poznatkoch. V kapitole 29, vo verši 48-49 Boh zoslal: "A nečítal si predtým (pred zoslaním Koránu) žiadnu knihu, ani si ju nepísal (ani si nepísal žiadne knihy), inak by boli zapochybovali pochybovači. Sú to (verše Koránu) len jasné znamenia v hrudiach tých, ktorým bolo dané poznanie a od Našich znamení sa odvracajú len tí, ktorí krivdia."

V nedávnej dobe vznikla jedna z najnovších vedných disciplín, veda o Koráne, ktorá sa zaoberá práve objasnením týchto vedeckých veršov, ktoré by nám nakoniec mohli objasniť aj niektoré dnes nepoznané skutočnosti. V Koráne je napríklad presne opísaný súdny deň

i vesmírne a pozemské javy, ktoré budú sprevádzať jeho príchod.

Samotný vznik vedy o Koráne sa oficiálne spája s dobou, v ktorej si muslimovia začínajú uvedomovať potrebu evidencie všetkého, čo sa týka ich náboženstva, aby sa to i naďalej zachovalo. Hovoríme zhruba o konci prvého a začiatkoch druhého storočia Hižry, t.j. islamského letopočtu, i keď vznik a zásluha na vzniku vedy o Koráne sa pripisuje niektorým spoločníkom proroka Muhammada, ktorí žili ešte dlhšiu dobu po jeho smrti a ktorí učili ľudí Korán a učenie s ním spojené. V tom čase sa však toto učenie ešte stále prenášalo ústne. Z prorokových spoločníkov, ktorí ho šírili, spomenieme napr.: Prví štyria kalifovia (Abú Bakr, Omar, Osmán a Ali), Ibn Abbás, Ibn Mesúd, Zejd Bin Sábět, Abú Músa Al-Aš'ary, Abdulláh Bin Al-Zubejr. Nemalé zásluhy v tomto smere však mali aj ich žiaci a učenci a tí, ktorí ich nasledovali, ako napr. Mužáhed, Atá, Ikrima, Qutáda, Al-Hasan Al-Basry, Said Bin Žubejr, Zejd Bin Aslam, ktorý pôsobil v Medine, ďalej syn Zejda Abdurrahmán a Málek Bin Anas. Týchto všetkých možno pokladať za zakladateľov dnešných vedných disciplín zaoberajúcich sa Koránom.

Po tomto období sa už začínajú objavovať mnohé diela z oblasti vedy o Koráne. Najväčší dôraz sa kládol na výklad Koránu. Tieto výklady sa považovali za základ vedy o Koráne, pretože priamo z nich sa neskôr vyčleňujú niektoré ďalšie vedné disciplíny. Medzi vedcov, ktorí sa zaoberali výkladom patria: Šu'ba Bin Al-Hažžáz, Sufján Bin Ujejna, Vakí Bin Al-Žerráh. Dôležitosť úlohy týchto vedcov a kronikárov spočívala v tom, že vo svojich výkladoch zachytávali výklady Koránu prenášané predtým ústne spomenutými prorokovými spoločníkmi a ich žiakmi. Uvedení traja vedci patrili medzi vedcov druhého storočia Hižry.

Medzi ďalších vedcov, ktorí neskôr vynikli v oblasti výkladu Koránu, patrí Ibn Žerír Al-Tabary, ktorý umrel v roku 310 Hižry a ktorého kniha o výklade Koránu sa pokladá za jedno z najvýznamnejších diel v tejto oblasti.

Obdobie, v ktorom sa už začína konkrétne objavovať pojem vedy

o Koráne ako vedy zahrňujúcej mnohé vedné disciplíny spojené s Koránom, spadá do počiatkov piateho storočia islamského letopočtu (Hižry). Po prvé sa tento pojem objavuje v práci nazvanej *Dokazovanie vo vedách o Koráne*, ktorá sa skladá z tridsiatich zväzkov a jej autorom je Ali Bin Ibráhím Bin Said, známy pod menom Al-Havfi.

V šiestom storočí vydáva Ibn Al-Qejjem Al-Žavzijja dve knihy. Prvá sa volá "Umenie umení vo vedách o Koráne" a druhá "Vybrané z vied spojených s Koránom". Obe tieto knihy sú zachované dodnes v Egypte.

Počas nasledujúcich storočí bolo vydané veľké množstvo prác a kníh zaoberajúcich sa vedami o Koráne.

Existuje mnoho vedných disciplín, ktoré sa zaoberajú Koránom, resp. jeho určitou stránkou a niektoré z nich sú veľmi špecifické a špecializované. Tu budeme preto stručne charakterizovať len niektoré z nich.

4.2. Veda známa ako dôvody zoslania

Pod dôvodom zoslania sa myslí dôvod alebo udalosť, ktorá sprevádzala zoslanie konkrétneho verša alebo skupiny veršov a odohrala sa za čias proroka Muhammada (P.). Mnohé verše Koránu boli totiž zoslané pri určitých konkrétnych situáciách a správne pochopenie verša je podmienené v mnohých prípadoch aj poznaním dôvodu alebo udalosti, o ktorej takýto verš hovorí. Napríklad v 111. kapitole, nazvanej *Palmový povraz* Korán hovorí o jednom neveriacom, Abú Lahabovi, ktorý žil za čias proroka Muhammada. V tejto kapitole ho Boh varuje i jeho ženu pred zlým koncom, ktorý ich postihne, ak budú i naďalej prorokovi Muhammadovi ubližovať. Z hľadiska Koránu a islamu táto kapitola v súčasnosti nemá praktický význam, pretože ani nič neprikazuje a ani nezakazuje, teda neobsahuje v sebe žiadnu náboženskú normu. Z historického hľadiska však má pre nás veľký význam, pretože sa z nej dozvedáme o tom, čo sa udialo za čias, keď prorok Muhammad začal šíriť posolstvo. Prináša určité

varovanie pre Abú Lahaba, ale až spoznaním dôvodu alebo situácie, počas ktorej boli tieto verše zoslané, pochopíme, čo bolo príčinou takého varovania Abú Lahabovi (pozri celý príbeh v prvej kapitole na s. 25, bod 2.2. "Prorok Muhammad pred zvestovaním Koránu").

Predmetom vedy o dôvodoch zoslania sú skutočnosti pre ktoré boli niektoré verše zoslané, ako napr.:

1) hádka alebo spor. Za čias proroka Muhammada napríklad nastala medzi dvoma skupinami muslimov v Medine (medzi kmeňom Avs a kmeňom Chazraž) hádka, ktorú medzi nimi zámerne vyvolali židia tam žijúci. Tento spor sa vyhrotil do takej miery, že obe skupiny takmer zdvihli voči sebe zbrane. Nato bolo zoslaných niekoľko veršov, ktoré sa začínali:

"Vy, ktorí ste uverili, ak poslúchnete skupinu z tých, ktorým bola daná Kniha (židia), obrátia vás po vašom uverení na neveriacich .." (3:100). Dôvod zoslania nám objašňuje celú situáciu spojenú so zoslaním týchto veršov.

2) omyl, ktorého sa niekto dopustil. Ako príklad možno uviesť príhodu, pri ktorej bol jeden muslim opitý a postavil sa na čelo ostatných muslimov, aby ich viedol v modlení. Keď s modlením začal a začal recitovať zo 109. kapitoly Koránu, zarecitoval: "1. Povedz: Ó, neveriaci, 2. Uctievam to, čo uctieвате" miesto toho, aby povedal "1. Povedz: Ó, neveriaci, 2. Neuctievam to, čo uctieвате". Nato bol zoslaný verš, ktorý hovorí: "Vy, ktorí ste uverili, nepribližujte sa k modleniu, keď ste opití, kým nebudete vedieť, čo hovoríte .." (4:43).

3) udalosti alebo príhody, na ktoré bol prorok Muhammad opýtaný. Prorok Muhammada sa napr. raz opýtali, kedy nastane súdny deň. Prorok vyčkal, že k nemu príde anjel Gabriel s odpoveďou a tá znela: "A pýtajú sa ťa na hodinu, kedy nastane ..".

Podľa toho, či s nejakým veršom alebo skupinou veršov sa spája dôvod zoslania, delíme verše Koránu na verše spojené s dôvodom zoslania a verše bez dôvodov zoslania.

Dôvody zoslania, ako sme to videli pri predchádzajúcich príkladoch, nemajú pre nás len púhu historickú hodnotu. Predstavujú pre nás

i neoceniteľný zdroj informácií potrebných pre správne pochopenie niektorých veršov Koránu. Al-Wáhidi (islamský vecdec) o dôležitosti poznania týchto dôvodov zoslania povedal: "Nie je možné pochopiť výklad verša bez poznania jeho príbehu a dôvodu zoslania".

Ibn Tejmijsa (islamský vecdec) povedal: "Poznanie dôvodov zoslania nám pomôže pochopiť verš, pretože nás vedie k spoznaniu toho, čo viedlo k zoslaniu takéhoto verša". V Koráne bolo napr. zoslané: "A Bohu patrí východ i západ; a na ktorúkoľvek stranu sa obrátite, nájdete tam Božiu tvár (slovnú konštrukciu "Božia tvár" arabský jazyk používa na označenie Boha). A Boh je veľký a vševediaci". (2:115)

Na prvý pohľad sa zdá, že tento verš poukazuje na to, že človek sa môže modliť na akúkoľvek stranu chce a nie je povinný modliť sa smerom k Mekke. Dôvody zoslania však poukazujú na to, že tento verš hovorí len o konkrétnej situácii, s ktorou sa môže človek stretnúť. Konkrétne ide o prípad, keď modliaci nedokážu určiť smer Mekky. Vtedy sa môže pomodliť akýmkoľvek smerom, pretože Boh je všade a prijme od neho i takúto modlitbu. Ide teda v prvom rade o uľahčenie modlenia pre cestujúcich, ktorí v mnohých prípadoch počas cesty nedokážu určiť smer Mekky.

Omarov syn (syn prorokovho spoločníka a druhého kalifa Omara Bin Al-Chattába) tento verš komentoval v tom zmysle, že raz za čias proroka Muhammada (P.) skupina cestujúcich stratila smer Mekky, a tak sa jej členovia pomodlili rôznymi smermi. Keď sa však ráno zobudili, zistili, že sa pomýlili v smere modlitby, že ich modlitba nebola v smere Mekky. Za normálnych okolností by sa ich modlitba považovala za neplatnú, tento verš však jasne stanovil, že takáto modlitba sa od muslima prijíma.

Medzi najznámejších vedcov, ktorí sa zaoberali dôvodmi zoslania, patrí Al-Wáhidi a Al-Nejsáburi.

4.3. Veda o mekkánskych a medinských veršoch

Ako sme už vyššie uviedli, zvestovanie Koránu sa začalo v Mekke

a po emigrácii proroka Muhammada pokračovalo v Medine až po prorokovu smrť. Podľa toho, či bol nejaký verš zoslaný v Mekke, alebo v Medine delíme verše Koránu na mekkánske a medinské. Väčšina kapitol Koránu obsahuje oba druhy veršov, a preto sa nedá s úplnou presnosťou povedať, či je celá kapitola mekkánska, alebo medinská, či boli teda všetky jej verše zoslané v Mekke, alebo v Medine. I napriek tomu sa však jednotlivé kapitoly Koránu delia na mekkánske a medinské podľa tohto, či je v nich obsiahnutý väčší počet veršov zoslaných v Mekke, alebo v Medine. V súvislosti s tým sa uvádza veta: "Je to mekkánska kapitola okrem tých a tých veršov". Ako príklad môžeme uviesť kapitolu, nazvanú Pút' (Al-Haž) s číslom 22. Všetky verše tejto kapitoly boli zoslané v Medine okrem štyroch, a to 52, 53, 54 a 55. Preto hovoríme, že kapitola Pút' je medinská, okrem veršov 52-55. Pokiaľ sa v mekkánskej kapitole nachádzajú medinské verše, alebo v medinskej kapitole mekkánske, ide zväčša o verše, resp. o skupinu veršov, ktoré hovoria o konkrétnej téme alebo udalosti, v dôsledku čoho sú ľahko rozpoznateľné od ostatných veršov kapitoly, a teda ich môžeme ľahko rozlíšiť.

Delenie veršov Koránu na mekkánske a medinské má svoj význam z hľadiska určenia doby ich zoslania, t.j. či boli zoslané pred emigráciou proroka Muhammada a muslimov z Mekky do Mediny, alebo až po nej. Oveľa väčší význam však toto delenie má pri veršoch, ktoré stanovujú určité zásady alebo právne normy. Ide napr. o verše upravujúce dedičské a rodinné právo, ale tiež o verše týkajúce sa určitých morálnych zásad a pravidiel. Význam tohto delenia lepšie pochopíme pri nasledujúcom príklade, pri ktorom sa dozvieme, ako a kedy bolo pitie alkoholu zakázané. Pitie alkoholu nebolo Bohom najvyšším v Koráne zakázané naraz, ale postupne. Bolo to zrejme preto, aby si ľudia ľahšie a postupne od neho odvykali. O alkohole boli zoslané celkom tri verše v určitom časovom odstupe, až kým posledný z nich pitie alkoholu nezakázal. Všetky tri verše upozorňujú na neblahé účinky alkoholu, avšak až ten tretí definitívne muslimom prikazuje, aby sa jeho pitiu vyhýbali. To znamená, že ustanovenie obsiahnuté vo verši, ktorý bol zoslaný v Mekke, je staršie než to, ktoré je obsiahnuté

vo verši zoslanom v Medine, čo vedie k tomu, že platí ustanovenie, ktoré bolo zoslané neskôr, teda v Medine. Prostredníctvom tohto delenia spoznáme približný čas zoslania veršov Koránu.

Veda o mekkánskych a medinských veršoch je pomerne rozsiahla. Zahŕňa výpočet znakov, podľa ktorých sa zaraďujú kapitoly a verše do kategórie mekkánskych alebo medinských veršov. Zaznamenáva rôzne polemiky a diskusie vedcov z tohto odboru, ale zachytáva i svedectvá a poznatky prvých muslimov o mieste a čase zoslania jednotlivých veršov. O mnohých veršoch môžeme s presnosťou povedať, či boli zoslané v Mekke, alebo v Medine, či boli zoslané v meste, alebo počas cestovania, či boli zoslané cez deň, alebo v noci, či boli zoslané v lete, alebo v zime atď.

Každá z oboch kategórií, teda kategória mekkánskych veršov a kategória medinských veršov, má určité charakteristické znaky, ktorými sa od tej druhej líši. Napríklad kapitoly, ktoré obsahujú príbehy prorokov a predošlých ľudských spoločenskostí, patria do kategórie mekkánskych veršov, s výnimkou druhej kapitoly. Kapitoly, v ktorých je obsiahnuté slovo "KELLÁ", sa zaraďujú do kategórie mekkánskych veršov. Ďalšie kapitoly, v ktorých sú obsiahnuté príkazy a zákazy, sa zaraďujú do kategórie medinských veršov atď.

Charakteristickou črtou veršov, ktoré zaraďujeme do kategórie mekkánskych veršov, je výzva k dobrým mravom a správaniu. Ľudia sú vyzývaní k smerovaniu k Bohu jednému jedinému a k Jeho uctievaniu. V mekkánskom období sa Korán sústreďuje v prvom rade na to, aby ľudia zavrhnuli niektoré zvyky, ktoré v tom čase existovali. Napríklad mnohí ľudia popri Bohu uctievali rôzne kamene, a to takým spôsobom, že hlava rodiny, keď sa so svojou rodinou na určité miesto usadila, priniesla akékoľvek štyri kamene, ktoré na tom mieste našla. Na troch kameňoch potom postavili nádobu, v ktorej si varili jedlo a štvrtý kameň sa stal objektom uctievania. Celá rodina sa modlila ku kameňu a prosila o jeho požehnanie. Stávalo sa, že rodina neskôr našla lepšiu kameň, a tak sa starý odhodil a miesto neho sa postavil ten nový ako "nový boh". Stávalo sa však i to, že rodina

na púšti nenašla žiadne kamene. V takomto prípade hlava rodiny nahromadila trochu zeme alebo piesku, nadojila nad ňou trochu mlieka zo svojho dojného zvieraťa, kôpku zeme alebo piesku nadojeným mliekom zlepila a stvrdnutú hmotu začali potom všetci uctievať. Z tohto dôvodu boli v Koráne zoslané mnohé verše, ktoré ľuďom objasňujú Božie vlastnosti, ktoré im jasne hovoria, že Boh nemá a nemal nikdy podobu kameňa, modly, človeka alebo čohokoľvek iného, čo si ľudia v tej dobe vymysleli. Bolo to obdobie, v ktorom boli ľudia vo svojich predstavách obmedzení a jednoduchí, mysleli si napríklad, že modly, ktoré vyrábali vlastnými rukami, ich dokážu priblížiť k Bohu alebo že sa za nich u Boha prihovoria, aby im odpustil a požehnal im. Mysleli si tiež, že anjeli sú Božími dcérami, takže Bohu pripisovali deti a potomstvo a iné. Túto naivitu ľudí, ktorá bola samozrejým javom v tom období, však Korán zvlášť vo veršoch zoslaných v mekkánskom období, teda v Mekke, začal odstraňovať tým, že im objasňoval, kto Boh vlastne je. Objasnil im, že Boh je jeden jediný, že je vo svojej existencii ojedinelý, že On sám všetko stvoril a nemá žiadnych spoločníkov, družky ani deti. Korán im objasnil, že v tomto smere doposiaľ tápali, a preto im Boh zoslal verše Koránu, aby im o Bohu povedali to, čo potrebujú a čo by mali vedieť.

Po emigrácii proroka Muhammada z Mekky do Mediny boli položené základy islamského štátu, na čele ktorého stál prorok. Prorok Muhammad učil muslimov všetko, počnúc tými najzákladnejšími náboženskými úkonmi, mravmi, spoznaním Boha a spôsobu jeho uctievania, spoločenských zásad a správaním, učil ich teda všetko, čo sa týkalo života muslimov, niekedy až do tých najmenších detailov. Muslimovia, ale i nemuslimovia chodili za ním a pýtali sa ho na všetko, čo im zišlo na um. Na väčšinu otázok prorok vedel odpovedať, v niektorých prípadoch však už jeho vedomosti nevystačili, a tak potreboval pomoc od Boha najvyššieho, ktorý mu odpovede na takéto otázky zosielať vo forme veršov Koránu. Verše, ktoré obsahujú takéto odpovede, tvoria určitú časť Koránu. Medinské verše sa zväčša zaoberajú už udalosťami a ponaučeniami, ktoré sa udiali v Medine.

V stručnosti možno povedať, že v Mekke sa muslimovia učili správnej viere, ako Boha vnímať a ako Ho uctievať, učili sa viesť

normálny a zásadový život. V Medine sa už začínajú upravovať spoločenské zásady a spoločenský život ako celok a začína sa budovanie islamského štátu.

4.4. Veda o výklade Koránu

Veda o výklade Koránu je azda najstaršou spomedzi všetkých vedných disciplín, ktoré tvoria vedu o Koráne. Veda o výklade Koránu sa zaoberá podrobným vysvetľovaním a objasňovaním významu jednotlivých slov, veršov a kapitol Koránu. Okrem toho študuje význam jazykových konštrukcií, význam jednotlivých veršov oddelene, ale i spojené v jednom kontexte. Veda o Koráne človeku napovie, čo Boh zoslaním určitého verša chcel ľuďom povedať. Keďže ľudia sú rôzni, odlišný je i stupeň a úroveň ich chápania arabského jazyka. Niektorí ľudia verše Koránu dokážu ľahko prečítať, pochopiť a uvedomiť si ich význam, iní ich zasa dokážu pochopiť len čiastočne, alebo vôbec nepochopia ich význam. To by mohlo nakoniec viesť k mnohým nesprávnym interpretáciám veršov Koránu.

Možno s istotou povedať, že veda o výklade Koránu je najdôležitejšou vednou disciplínou vôbec, pretože jednak nám sprístupňuje to najpodstatnejšie z Koránu, jeho obsah a jednak preto, že zahŕňa v sebe ostatné vedné disciplíny, najmä tie najdôležitejšie, ktoré tvoria vedu o Koráne. V mnohých prípadoch je vo výklade obsiahnutý dôvod zoslania verša, zistenie, či je verš mekkánskeho alebo medinského pôvodu, aký presný význam má určité slovo v ňom obsiahnuté atď.

V niektorých prípadoch presný význam jednotlivých veršov nemožno pochopiť bez poznania presného významu slov a jazykových konštrukcií, ktoré sa v arabskom jazyku používajú. V iných prípadoch sa presný význam verša nedá správne určiť bez poznania historického vývinu niektorého zo slov, ktoré obsahuje a bez poznania významu tohto slova v čase zoslania verša.

Korán i napriek tomu, že bol zoslaný pred viac než 1400 rokmi, je pre nás i dnes ľahko zrozumiteľný. Výnimkou je určitá kategória

veršov, význam ktorých nebol ešte dodnes objasnený. Ide o tzv. vedecké verše v Koráne, o ktorých už bola zmienka. Iné verše zase potrebujú výklad, pretože sú spojené s určitými úkonmi, ktoré prorok Muhammad vykonal na ich konkretizáciu. Ide najmä o verše týkajúce sa základných náboženských úkonov. V Koráne napríklad existujú niektoré verše, ktoré hovoria o púti do Mekky, o povinnosti túto púť vykonať a o niektorých rituáloch tejto púte. Bližšiu konkretizáciu a praktickú výučbu týchto rituálov však Boh ponechal na proroka Muhammada. Ak teda chceme správne pochopiť verše týkajúce sa púte, musíme ich spojiť s niektorými výroky proroka Muhammada i s rituálmi, ktoré v súvislosti s tým prorok vykonal. To isté sa vzťahuje napríklad i na modlenie. Boh uložil muslimom povinnosť modliť sa každý deň päťkrát, avšak spôsob vykonania tejto modlitby ich už učil prorok. V uvedených prípadoch význam týchto veršov objasňujú výroky a úkony proroka Muhammada. Túto skutočnosť Boh v Koráne aj potvrdil, keď zoslal o prorokovi Muhammadovi: „.. a zoslali sme ti pripomenutie, aby si objasnil ľuďom, čo im bolo zoslané a azda budú premýšľať.“ (16:44)

Väčšia časť veršov Koránu, ktoré potrebujú výklad, bola vyložená buď za čias proroka Muhammada, alebo po jeho smrti jeho spoločníkmi, ktorí ho počas života sprevádzali a všetko, čo z jeho úst počuli, nám odovzdali.

Pri výklade Koránu sa používajú štyri metódy:

1. Výklad Koránu samotným Koránom. To znamená, že význam nejakého verša je obsiahnutý v inom verši Koránu. Napríklad verš (5:1) hovorí o tom, že muslim môže jesť mäso zvierat s výnimkou tých, ktoré sú výslovne zakázané. Ktoré sú to tie zakázané zvieratá, nám už určuje verš (5:3). Takýto výklad je v podstate najlepší, pretože sa tu minimalizuje možnosť akéhokoľvek omylu alebo ovplyvnenia výkladu subjektívnym názorom toho, kto výklad vykonal.
2. Výklad Koránu výroky proroka Muhammada. Ako už bolo spomenuté, skutočné uvedenie niektorých veršov do života ponechal Boh na proroka Muhammada. Ide napríklad o verše týkajúce sa modlenia, púte a iné. Výklad prostredníctvom prorokových výrokov sa však uplatňuje i pri mnohých ďalších veršoch. Pritom treba mať vždy

na myslí, že Korán je niečo iné než výroky proroka Muhammada. Bez ohľadu na to, či niekto verí, že Korán bol zoslaný od Boha prorokovi Muhammadovi, alebo nie, je nutné rozlíšiť medzi Koránom a všetkým ostatným, čo povedal prorok Muhammad. Korán svojím osobitným štýlom, obsahom a formou sa celkom odlišuje od všetkého, čo prorok Muhammad povedal, vrátane jeho výrokov.

3. Výklad Koránu spoločníkmi proroka Muhammada, ktorí ho sprevádzali počas jeho života. Prorokovi spoločníci nám v tomto smere zanechali veľmi cenný materiál, na ktorom bola neskôr založená i celá veda o dôvodoch zoslania. Títo ľudia totiž žili spolu s prorokom v jednom meste, schádzali sa a sedávali s ním a v mnohých prípadoch, keď sa prorok vydal na cestu alebo ho okolnosti prinútili ísť do boja, ho sprevádzali. Preto sa stali svedkami mnohých významných i menej významných udalostí, ktoré sa v tom čase odohrali, najmä tých, v súvislosti s ktorými boli zoslané niektoré verše Koránu. Boli to napríklad udalosti, ktoré sa odohrali počas rôznych bitiek medzi muslimami a neveriacimi, rôzne nekalé úmysly a intrigy, ktoré proti prorokovi Muhammadovi a muslimom plánovali pokrytci a neveriaci, udalosti, v súvislosti s ktorými boli zoslané mnohé zásady a záväzné normy a iné.

4. Výklad Koránu ďalšími subjektami. Proces podávania výkladu jednotlivých veršov Koránu sa neobmedzil len na určitú dobu. I v dnešnej dobe sú vedci, ktorí sa zaoberajú výkladom Koránu. Opierajú sa pritom o staré výklady, ale i o svoju vlastnú interpretáciu textov veršov, ktorá vychádza z rozsiahlych poznatkov o Koráne, z výrokov proroka Muhammada, o islamské náboženstvo vo všeobecnosti a v niektorých prípadoch i o vedecké poznatky, najmä pri kategórii tzv. vedeckých veršov.

Medzi najznámejších spoločníkov proroka Muhammada, ktorí po jeho smrti muslimom objasňovali a vysvetľovali verše Koránu, sa zaraďuje desať mužov, ktorými sú: prví štyria kalifovia **Abú Bakr Al-Siddíq, Omar Bin Al-Chattáb, Osmán Bin Affán a Ali Bin Ebí Táleb**, prorokov bratranec a štvrtý kalif po prorokovej smrti. Vyrástol už v období islamu, a tak sa nikdy nepoklonil žiadnej modle z modiel, ktoré sa v predislamskom období uctievali. Okrem

príbuzenského vzťahu, ktorý Aliho k prorokovi Muhammadovi viazal, sa Ali Bin Ebí Táleb preslávil svojou bystrosťou, logickým uvažovaním a múdrosťou a bol známy svojím správnym a spravodlivým úsudkom pri riešení právnych otázok a prípadov. Spomedzi prvých štyroch kalifov podal najväčší počet výkladov. Ďalej sa sem zaraďuje **Abdulláh Ibn Mesúd**, v poradí šiesty človek, ktorý uveril v posolstvo proroka Muhammada. Strávil pri prorokovi veľa času, čo bolo príčinou toho, že sa považoval za jedného z najznalejších ľudí, ktorí verše Koránu vykladali. **Ibn Abbás** sa zaslúžil o najväčší počet výkladov veršov Koránu. Za svoj celoživotný cieľ si stanovil učenie ľudí Koránu a zásadám islamu. **Ubej Bin Kaeb** bol jedným z tých, ktorí Korán dobre ovládali naspamäť a vedeli ho dobre aj recitovať. Patril do tej skupiny muslimov, ktorých prorok Muhammad poveril písaním Koránu, keď mu bol anjelom Gabrielom zvestovaný. Ďalej to boli muži **Zejd Bn Sábét**, **Abú Músa Al-Aš'ary** a **Abdulláh Bin Al-Zubejr**.

Uvedení spoločníci proroka Muhammada vyslovili mnohé z výrokov, ktoré počuli od proroka Muhammada, podali mnohé výklady Koránu, ktoré na základe týchto výrokov vyložili alebo pri ktorých použili vlastné úvahy a verše vykladali v celkovom duchu Koránu a islamu. Ako však uvádzajú islamskí vedci z neskoršieho obdobia, mnohé z toho, čo títo prorokovi spoločníci povedali, bolo po ich smrti sfalšované alebo pozmenené, ba dokonca sa týmto spoločníkom predovšetkým z politických dôvodov pripísali mnohé výroky alebo výklady, ktoré sami nepovedali a ani nenapísali. Falšovanie sa podľa islamských vedcov v najväčšej miere týkalo výrokov Aliho Bin Ebí Táleba a Ibn Abbása. V obdobiach, ktoré nasledovali po smrti uvedených prorokových spoločníkov, islamskí vedci postupom času vypracovali určitý systém spracovania informácií, ktorý by im umožnil rozpoznať pravé výroky a výklady od falošných, pozmenených alebo nepravých. Tento systém im umožnil odlíšiť výroky proroka Muhammada a výklady Koránu, ktoré uvedení prorokovi spoločníci povedali alebo napísali, od tých, ktoré im boli nepravdivo pripísané. Ak otvoríme zbierky výrokov proroka Muhammada (teda nie Korán), nájdeme v nich výroky proroka

Muhammada roztriedené podľa obsahu a každý výrok má určité označenie týkajúce sa jeho vierohodnosti z pohľadu autora zbierky. Označenie výrokov sa delilo na výrok silno podložený, podložený, slabo podložený a nepodložený. Podloženosť či nepodloženosť niektorého z výrokov autori posudzovali podľa dvoch skutočností: Jednak musel byť ten, od koho výrok počuli, v maximálnej miere dôveryhodný človek a jednak autor zbierky musel poznať dôveryhodnosť tých, od ktorých bol výrok pôvodne prebratý. Pod dôveryhodnosťou sa rozumela česťnosť, spravodlivosť a dobré správanie, ale predovšetkým pravdovravnosť v každodennom živote. Základným meradlom pre nás však stále ostáva súlad či nesúlad niektorých výrokov alebo výkladov s Koránom a duchom Koránu. To znamená, že výrok alebo výklad, ktorý by bol v rozpore s Koránom, ktorý by zakazoval niečo, čo Korán povoľuje, alebo ktorý by povoľoval niečo, čo Korán zakazuje, je automaticky neprípustný. To potvrdzuje i jeden z významných vedcov, imám Šáfí'i, zakladateľ jedného z hlavných právnych smerov v islame, keď hovorí o výrokoch pochádzajúcich od prorokovho spoločníka Ibn Abbása. Šáfí'i povedal: "Nebolo dokázané, že by Ibn Abbás o výklade Koránu povedal viac než približne sto výrokov". Ale i napriek tomu v niektorých prameňoch zaoberajúcich sa prorokovými výrokmí nájdeme niekoľko stoviek výrokov, ktoré by mali pochádzať od Ibn Abbása. Ak by sme chceli všetky uvedené výroky preskúmať, tak približne tých sto doložených výrokov budeme považovať za pravdivé a ostatné výroky porovnáme s tým, čo je napísané v Koráne. Pokiaľ by došlo k zhode výroku s obsahom Koránu, takýto výrok sa ponechá, avšak s tým, že sa neoznačí ako podložený, ale len ako zhodujúci sa s Koránom. Zvyšok výrokov, ktoré by sa s Koránom nezhodli, sa ne-bude brať do úvahy.

Z uvedených dôvodov sa veda o výklade Koránu pri skúmaní a výklade jednotlivých veršov Koránu snaží postupovať opatrne a pri skúmaní a výklade sa usiluje používať len doložené a dôveryhodné výroky a výklady.

K najznámejším výkladom Koránu sa zaraďujú:

1. **Výklad Ibn Žurejra.** Ibn Žurejr sa narodil v roku 224 Hižry, t.j. podľa islamského letopočtu. Zomrel v roku 310 Hižry. Bol vo svojej dobe uznávaným vedcom, dobre ovládal Korán, poznal dôvody zoslania veršov Koránu a vedel mnoho o prorokových spoločníkoch a o ich živote.
2. **Výklad Al-Nawawiho.** Je to rozsiahly výklad o Koráne, ktorý hovorí okrem iného i o dôvodoch zoslania. Jednou z predností tohto výkladu je, že autor zozbieral veľké kvantum informácií a poznatkov o výklade Koránu do jedného diela. Avšak jeho nedostatkom je, že obsahuje množstvo nepodložených informácií a výrokov, avšak na ich nepodloženosť neupozorňuje. Dôvodom tohto nedostatku mohla byť i skutočnosť, že v čase, keď Al-Nawawi žil, ľudia pri čítaní jeho výkladu dokázali bez väčších problémov rozoznať, čo bolo podložené a dôveryhodné a čo nie. Výklad Al-Nawawiho sa ešte dodnes vydáva v nových vydaniach.
3. **Výklad Ebí Al-Lais Al-Samarqandiho.** Ide o typický spôsob výkladu Koránu, v ktorom sa autor pri výklade veršov Koránu spolieha na iné verše Koránu, na výroky proroka Muhammada a na výklady prorokových spoločníkov. Výklad vyšiel vo dvoch zväzkoch a jeho originál sa nachádza v knižnici Univerzity Al-Azhar v Káhire.
4. **Výklad zvaný Al-Dir Al-Mansúr fi Al-Tafsír Bil Ma'súr.** Autorom tohto výkladu je Žalál Al-Dín Al-Sajúti, ktorý o svojom výklade napísal, že obsahuje všetky potrebné výklady Koránu, lingvistické poznámky a mnohé ďalšie informácie, ktoré uľahčia pochopenie tých veršov Koránu, ktoré potrebujú výklad. Originál výkladu sa nachádza v Egypte.
5. **Výklad Ibin Kesira.** Tento výklad napísal Imád Al dín Abú Al fidá Ismáil Bin Alchattáb Ebí Hafs Omar Al-Qureší Al-Dimašqi Al-Šáfii, prezývaný Ibin Kesir. Ibin Kesir sa narodil v roku 705 Hižry a zomrel v roku 774 Hižry. Vo svojom výklade Koránu sa spolieha na verše Koránu, na výroky proroka Muhammada a na výklady prorokových spoločníkov. Okrem tradičného spôsobu výkladu uňho badať snahu o vysvetlenie určitej kategórie veršov Koránu obsahujúcich vedecké fakty, ktoré neboli dovtedy vysvetlené, čo bolo na tú dobu odvážnym krokom.

6. Výklad zvaný Al-Žáme Liahkám Al-Qur'án. Autorom výkladu je Muhammad Bin Ahmad Bin Ebí Bakr Bin Faraž Al-Ansári, známy pod menom Al-Qurtubi. Al-Qurtubi zomrel v roku 671 Hižry. Výklad Al-Žáme Liahkám Al-Qur'án sa zvykne tiež označovať ako výklad Al-Qurtubihu podľa jeho autora. Ide o rozsiahly výklad, do ktorého Al-Qurtubi vložil obrovské kvantum poznatkov a informácií. Snažil sa zrejme o to, aby jeho výklad obsahoval ak nie všetko, tak aspoň to, čo sa o tom ktorom verši napísalo a čo by poukazovalo na jeho význam. Použil pritom tradičné zdroje výkladu Koránu, t.j. výklad samotným Koránom, výroky proroka Muhammada a prorokovými spoločníkmi.

7. Výklad Al-Kaššáf. Autorom výkladu Al-Kaššáf je Mahmúd Bin Omar Bin Muhammad Bin Omar Al-Nahavi Al-Lugavi Al-Mútazili, známy pod menom Al-Zamachšari. Narodil sa v roku 467 Hižry a umrel v roku 538 Hižry. Bol uznávaným vedcom v oblasti arabského jazyka, v zisťovaní rodokmeňov ľudí (zisťovanie rodokmeňov bola samostatná a náročná vedecká disciplína). Neskôr sa však, zrejme i pod vplyvom vtedajšej doby, pridal ku skupine Al-Mutazila, ktorá okrem iného hlásala, že človek by sa mal vzdať všetkého v tomto živote a venovať sa len uctievaniu Boha. Ostáva však faktom, že výklad Al-Kaššáf je jedným z najlepších výkladov, a to najmä z týchto dôvodov: 1) nie je priveľmi zaťažovaný dlhým výkladom; 2) jeho výklad si zachoval tradičnú formu výkladov v tom smere, že neprebral žiaden z cudzích prvkov, ako boli biblické príbehy prevzaté z Evanjelia a Tóry, ktoré sa vyskytovali v mnohých ďalších známych výkladoch; 3) pri výklade si dal záležať na tom, aby dospel ku skutočnému významu slov textu vykladaných veršov; 4) ak verš pripúšťal niekoľko významov, snažil sa ich všetky uviesť (s niečím podobným sa ale stretávame aj v ostatných známych výkladoch či už v rozsiahlejšej alebo stručnejšej forme).

8. Výklad Al-Bagawi. Autor tu použil tradičné zdroje výkladu Koránu, teda výklad samotným Koránom, výroky proroka Muhammada a prorokovými spoločníkmi. Nespomínajú sa tu však

pramene, z ktorých bol výklad prevzatý.

9. Výklad Baqi Bin Muchlad. Celé meno autora je Baqi Ben Muchlad Ben Abdulrahmán Al-Andalusi Al-Qurtuby. Počas svojho života sa Baqi Bin Muchlad stretol s mnohými islamskými učiteľmi a vedcami v Hižáze (približne oblasť dnešnej Saudskej Arábie), Egypte a Bagdade a učil sa od nich. Počet vedcov a učiteľov, u ktorých sa Baqi učil a od ktorých čerpal svoje poznatky, dosiahol 284. Bol to bohabojný a dobrý človek, ktorý sa rád učil všetko nové. Jeho výklad sa považuje za jeden z najlepších, pretože autor v ňom uvádza i pôvod výkladov a výrokov proroka Muhammada, ktoré použil. Ibn Hazm (známy vedec v oblasti islamských vied) o ňom povedal: "Som si takmer istý, že nik nenapísal taký dobrý výklad Koránu, aký on napísal". Baqi sa narodil v roku 204 Hižry. Práca a ucelený Baqiho výklad sa nám však v celistvosti nezachovali.

10. Výklad Al-Žalálejn. Tento výklad napísali dvaja známi autori Žalál Al-Dín Al-Mahelli a Žalál Al-Dín Al-Sejuti. Posledný z nich zomrel v roku 911 Hižry. Prednosťou výkladu Al-Žalálejn je jeho stručnosť a jasnosť. Výklad nevysvetľuje celé verše, ale len niektoré slová verša, ktoré by mohli byť pre čitateľa nezrozumiteľné. Je určený najmä ľuďom, ktorí sa nechcú veľmi zaťažovať spoznávaním rôznych výkladov Koránu. Aj preto sa tento výklad do veľkej miery rozšíril medzi ľuďmi.

11. Medzi cenné knihy, ktoré sa síce priamo nezaobierajú výkladom Koránu, ale s ním bezpochyby súvisia, patrí kniha **Al-Kašf va Al-Baján An Tefsír Al-Qur'án**. Autorom knihy je Abú Isháq Bin Ibráhim Al-Nejsáburi. Zomrel v roku 427 Hižry. V tejto významnej knihe Al-Nejsáburi uvádza udalosti, ktoré sprevádzali zoslanie mnohých veršov Koránu a zaoberá sa dôvodmi zoslania. Kniha sa považuje za najlepšie dielo, zaoberajúce sa dôvodmi zoslania jednotlivých veršov Koránu.

12. Medzi knihy súvisiace s Koránom sa radí aj kniha **Al-Násech va Al-Mansúch** od Ebí Žafara Al-Nahhás. Autor sa v nej zaoberá spôsobom uvedenia niektorých zásad Koránu. Ak o niektorej zásade hovorí viacero veršov, kniha určuje poradie, v akom boli tieto verše zoslané a v nadväznosti na to stanoví, ktoré z ustanovení sa má nakoniec

použiť. Spomeňme si napríklad na zoslanie veršov týkajúcich sa alkoholu. Jeden verš muslimom prikazoval, aby sa nemodlili, keď sú opití. Druhý verš už muslimom hovorí, aby sa pitiu alkoholu vyhýbali. Z knihy Al-Násech va Al-Mansúch sa dozvedáme, že prvý verš bol zoslaný skôr a len čiastočne zakazoval alkohol, kým druhý bol zoslaný neskôr a alkohol už zakázal úplne, takže posledný verš má prednosť a všeobecné ustanovenie o zákaze alkoholu platí, pretože bolo zoslané ako posledné. Celý príbeh o postupnom zákaze alkoholu sa udial, ako to uviedol syn druhého kalifa Omara, nasledovne: "O alkohole boli zoslané tri verše. Prvý z nich hovorí: "Pýtajú sa ťa na alkohol a hazardné hry. Povedz: "V oboch je veľký hriech i úžitok pre ľudí, ale ich hriech je väčší než úžitok z nich".. Takto vám Boh objasňuje znamenia, azda budete premýšľať." (2:219). Keď bol tento verš zoslaný, ľudia povedali: "Zakázal sa alkohol". Potom ale prorokovi Muhammadovi povedali: "Posol Boží, nechaj nás z neho (z alkoholu) brať jeho úžitky, tak ako Boh povedal". A prorok ich nechal užívať ho. Po čase bol zoslaný druhý verš: "Vy, ktorí ste uverili, nepribližujte sa k modleniu, keď ste opití, kým nebudete vedieť, čo hovoríte .." (4:43). Keď bol i tento verš zoslaný, ľudia tiež povedali: "Zakázal sa alkohol". Potom prorokovi povedali: "Posol Boží, ne-budeme ho (alkohol) piť pri modlení". A prorok ich po druhé nechal ho užívať. Po čase však bol zoslaný tretí verš o alkohole, ktorý hovorí: "Vy, ktorí ste uverili, alkohol, hazardné hry, modly a losové šipy sú nečistotou z činov satana. Vyhýbajte sa im, azda zvíťazíte." (5:90). Tu ale prorok Muhammad povedal: "Alkohol sa zakázal".

Podobných príkladov v Koráne nie je veľa, ak sa však vyskytnú, treba sa s nimi dostatočne oboznámiť.

13. Výklad Fí Zilál Al-Qurán. Jeho autorom je Sejjed Qutub. Je to novodobý výklad napísaný v tomto storočí. Patrí k najrozsiahlejším výkladom Koránu. Je napísaný ľahko a zrozumiteľne a pozostáva z niekoľkých zväzkov. Jedno z jeho vydaní vyšlo v roku 1986.

14. Výklad Safvet Al-Tafásir. Autorom je Muhammad Ali Al-Sábuni, učiteľ na fakulte islamských štúdií a práva v Mekke v Saudskej Arábii na Univerzite kráľa Abdulaziza. Autor sa snažil

z mnohých stránok zachytiť tie najdôležitejšie výklady veršov, ktoré obsahovali staršie výklady Koránu. Výklad bol ukončený približne v roku 1980 a vyšiel v troch zväzkoch.

15. Výklad Al-Muchtár Min Tafásir Al-Qur'án Al-Kerím Va Asbáb Al-Nuzál. Autorom výkladu je Dr. Ismáil Al-Sabbág. Je to veľmi stručný, ale zato zrozumiteľný a výstižný výklad uvádzajúci i niektoré dôvody zoslania veršov Koránu. Vydaný bol v roku 1989 v jednom zväzku.

Počet prác o Koráne a o výklade Koránu je veľký. Výklady, ktoré sme vyššie spomenuli, patria medzi najznámejšie výklady, nie sú to však ani zďaleka všetky. Možno povedať, že mnohé z nich či už starších alebo novších sú doposiaľ najpoužívanejšími a najčítanejšími výkladmi Koránu.

Na záver treba dodať, že oficiálny výklad Koránu, ktorý by bol vnútený štátom alebo nejakou inou stranou, neexistoval ani v minulosti a neexistuje ani v súčasnosti a pravdepodobne nebude existovať ani v budúcnosti. Existujú len určité vedecké autority, výklad ktorých sa všeobecne akceptuje a mená ktorých sme v tejto časti uviedli. Okrem veršov spojených s určitými udalosťami, ktoré sa odohrali za čias proroka Muhammada a veršov, ktoré obsahujú určité vedecké poznatky, výklad ktorých bol ponechaný na ľudí v momente, keď dospejú na úroveň potrebného poznania, sú takmer všetky verše Koránu jasné a nepotrebujú žiaden výklad. To v konečnom dôsledku znamená, že výklad tých veršov, pri ktorých je výklad nutný, preberáme od spomenutých všeobecne uznávaných vedeckých autorít v oblasti výkladu veršov Koránu a ostatné už pochopíme bez akéhokoľvek výkladu. To platí vtedy, ak čítame Korán v arabskom jazyku. Ak Korán čítame v inom jazyku, k spomenutým výkladom sa pridávajú aj ďalšie poznámky, prostredníctvom ktorých sa arabský význam slov a veršov bližšie objasňuje.

Oficiálnu, pôvodnú a jednotnú verziu Koránu teda máme, ale oficiálny a jednotný výklad neexistuje, čo nám v podstate umožňuje omnoho širšie a flexibilnejšie jednotlivé verše Koránu študovať

a skúmať. Napríklad v druhej kapitole vo verši (2:) sa okrem iného stanovuje, že zmluvy a dohody majú mať písomnú formu a pokiaľ je to možné, pri ich vyhotovení a podpísaní majú byť prítomní dvaja svedkovia. Máme teda základné ustanovenie o tom, že zmluvy sa majú vyhotoviť písomne a majú byť pritom dvaja svedkovia. Ostatné náležitosti si už ľudia v rámci právneho poriadku v každom čase určujú sami. Určujú si, aké náležitosti a formát má mať zmluva, či má byť ešte overená, alebo nie, podmienky zakladajúce spôsobilosť svedkov atď. Ak by sme mali oficiálny výklad urobený oficiálnou stranou, v ktorom by sa určovalo, že zmluva sa má písať na pergamene alebo koži, že spôsobilý svedok má byť osoba schopná rozlíšiť dosah svojich úkonov, bez ohľadu na vek, mali by sme stály a nemenný výklad, ktorý by sme v podstate povýšili na úroveň samotného textu veršov, a tým by sme povýšili niečo, čo človek napísal, na roveň toho, čo bolo zoslané od Boha. Všimnime si právnu úpravu obchodných zmlúv v ekonomicky vyspelých štátoch dnešného sveta. Aj keď sa náležitosti uzatvárania týchto zmlúv viac či menej líšia, takmer všetky sa zhodujú v tom, že vyžadujú písomnú formu a svedkov, čo znamená, že i bez toho, aby to chceli alebo vedeli, v tomto ohľade sú v úplnom súlade s ustanoveniami Koránu o zmluvách.

Preto je veľkou výhodou, že verše Koránu, a zvlášť tie ustanovenia, ktoré sú pre muslimov dnes podstatne dôležité, neboli oklieštené žiadnym stálym a nemenným výkladom urobeným človekom, ale sa len vykladajú v duchu Koránu a výrokov proroka Muhammada.

4.5. Veda o písaní Koránu a o druhoch písmen

Arabské písmo má niekoľko typov, ktoré sa postupom času vyvíjali. Abeceda sa skladá z 28 písmen. V arabskom jazyku sa píše sprava doľava a zhora dole. Pôvodným typom písma, ktorý Arabi poznali ešte v predislamskom období, bol tzv. Al-Kúfi. Týmto typom písma bol napísaný aj Korán za čias proroka Muhammada (P.). Písalo sa ním až do čias Umejjovského kalifátu (41-132 Hižry,

661-750 od narodenia Krista), kedy sa z neho vyvinuli nové štyri druhy. Na začiatku Abbasovského kalifátu (132-656 Hižry, 750-1258 po narodení Krista) bolo už dvanásť druhov písma Al-Kúfi.

Neskôr sa objavuje typ písma zvaný Al-Magriby, ktorý bol určitou modifikáciou typu Al-Kúfi. Tento typ sa vyvinul a používal v oblasti Severnej Afriky a Andalúzie (približne dnešné Španielsko).

V období kalifátu kalifa Al-Mamúna (218 Hižry) sa vyvinul ďalší typ písma, nazvaný Al-Nasch, pre ktorý je charakteristická rovnomernosť a presnosť. Z ďalších typov písma spomenieme:

- Al-Naqš, tvary písma boli viac zaoblené a používal sa v každodennom živote,
- Al-Sulos, tvary písma boli ešte viac zaoblené než Al-Naqš,
- Al-Ruq'a, typ písma, ktorý sa v dnešnej dobe používa na písanie,
- Al-Dívani, ktorý sa vyvinul počas Abbasovského kalifátu a neskôr, za čias Osmanskej ríše sa používal vo verejnom živote na písanie štátnych dokumentov a iných písomností. Poznamenávame, že v Osmanskej ríši sa približne do začiatku 20. storočia používal arabský jazyk a arabské písmo.

Medzi typy písma, ktoré si zasluhujú povšimnutie a obdiv, je typ zvaný Al-Ghubári, t.j. prachový. Ide o typ písma s veľmi malými písmenami, ktoré sa voľným okom takmer nedajú prečítať. Tento typ vyvinuli osmanskí Turci a požívali ho na písanie miniatúrnych Koránov, ktoré ukladali do škatuliek zo striebra a zlata a škatuľku potom navliekali na retiazku alebo remienok a nosili ju na krku.

Typy arabského písma sa tiež preslávili ako arabská alebo islamská kaligrafia.

Po vynájdení tlačiarne sa vytlačený Korán objavuje prvýkrát v Benátkach v roku 1530. Cirkev však vtedy vydala príkaz na jeho zničenie. Po druhýkrát sa Korán tlačí v Nemecku, v Hamburgu v roku 1694 a tlačiarenské práce a vydanie vykoná Henkelman. Tento Korán sa skladal z 560 strán a každá strana mala 16 riadkov. Keďže Henkelman typy arabského písma dobre neovládal, objavuje sa v tomto výťažku mnoho chýb. Tretíkrát sa Korán tlačí opäť v Taliansku, v Padove v roku 1698. Ani jeden z týchto pokusov o vydanie Koránu nemal takmer žiadnu odozvu v islamskom svete.

V týchto troch prípadoch šlo o individuálne pokusy jednotlivých tlačiarov o tlačenie Koránu bez akéhokoľvek dozoru nad správnosťou tlače.

Prvýkrát sa vytlačenie Koránu deje pod dohľadom znalca arabského písma a uskutočňuje sa v Rusku, v meste Sank Petersburg v roku 1787. Tlač vtedy vykonal Mavláj Osmán.

Neskôr bol Korán dvakrát vydaný v Iráne. Prvé vydanie vyšlo v Teheráne v roku 1828 a druhé v meste Tibriz v roku 1833.

V roku 1834 sa objavuje vydanie v Nemecku, v Lipsku. Toto vydanie si získalo obdiv v Európe, v islamskom svete sa však neujaľo.

Neskôr sa objavujú ďalšie vydania v Indii.

Vydávanie Koránu pokračuje mimo územia arabského sveta až do roku 1890, kedy sa v Egypte objavuje prvé vydanie Koránu, ktorú vykonal Radván Muhammad, známy ako Al-Muchallaláty (dovtedy sa Korán písal v islamskom svete stále iba ručne).

V roku 1923 sa vydáva v Káhire elegantné vydanie Koránu, ktoré sa uskutočnilo pod dohľadom komisie zloženej zo skupiny vedcov v oblasti islamských vied. Boli to vedci, ktorí účinkovali na Univerzite Al-Azhar v Káhire.

V dvadsiatom storočí sa objavuje už veľké množstvo vydaní. Niektoré vydania boli vytlačené na luxusnom papieri, iné zasa boli celé farebné a pekne zdobené.

V Saudskej Arábii existuje v súčasnosti špeciálna inštitúcia na vydávanie a tlačenie Koránu, známa ako Komplex kráľa Fahda na tlačenie Koránu. Komplex sa nachádza v Medine.

Záver

V predloženej publikácii sme uviedli niekoľko vedeckých disciplín zaoberajúcich sa Koránom, no ich počet je väčší a vedecké výskumy zamerané na Korán neustále pribúdajú.

Zoslanie Koránu a príchod islamu nielenže od základov zmenil vtedajšiu arabskú spoločnosť, ale predstavuje trvalú hodnotu a výnimočnosť i pre ďalšie generácie v podobe poznania, ktoré Korán obsahuje. V Koráne sú obsiahnuté fakty a poznatky z rôznych oblastí. Stále a nemenné ustanovenia a zásady vďaka svojej presnosti a hutnosti možno bez ťažkostí aplikovať v ktoromkoľvek čase a na ktoromkoľvek mieste, teda i v súčasnosti, v dobe vedeckých objavov, pokroku a rýchleho spoločenského vývoja. Viera v Boha a morálne zásady hlásané Koránom, medzi ktorými dominuje pravda, čestnosť a tolerancia, sú pre súčasného človeka ohrozovaného nástrahami rôznych škodlivých ideológií, drog a iných negatívnych sprievodných javov modernej doby azda tým najvzácnejším atribútom každodenného života.

Slovník

Hižry - názov islamského letopočtu. Ten sa začal datovať od emigrácie proroka Muhammada a muslimov z Mekky do Mediny.

Medina - mesto, ktoré sa nachádza v dnešnej Saudskej Arábii. Je vzdialené od Mekky viac než štyristo kilometrov. Je to mesto, do ktorého prorok Muhammad s muslimami emigroval z Mekky. V Medine prorok založil základy islamského štátu a z nej sa neskôr začal islam šíriť.

Mekka - mesto, ktoré sa nachádza na území dnešnej Saudskej Arábie. V tomto meste sa približne pred 1400 rokmi narodil prorok Muhammad. Je to i mesto, v ktorom sa mu poprvýkrát zjavil anjel Gabriel s posolstvom od Boha najvyššieho. Niekoľko rokov po začatí zvestovania posolstva muslimovia spolu s prorokom Muhammadom emigrujú z Mekky do Mediny. Touto emigráciou sa neskôr začal datovať islamský letopočet.

Použitá literatúra

1. Manáhef Al-Irfán Fí Ulúm Al-Qurán (Pramene poznania vo vedách o Koráne), autor Muhammad Abdulazím Al-Zarqání, učiteľ vied o Koráne na Univerzite Al-Azhar v Káhire v Egypte, vydavateľstvo Ísa Al-Bábi Al-Halaby a spol.
2. Fuqh Al-Síra Al-Nabavijja, Dr. Muhammad Saíd Ramadán Al-Búti, vydavateľstvo Dár Al-Fikr, Damašek - Beirut, desiate vydanie 1991.
3. Muchtasar Síret Al-Rasúl, Muhammad Bin Abdulwaháb, vydalo Ministerstvo islamských záležitostí a osvety, Saudská Arábia 1998.
4. Korán, Tridsiata časť s vysvetlivkami v slovenskom jazyku, Abdulwahab Al-Sbenaty, vydal SEA, Bratislava 1997.
5. Resm Al-Mushaf, Sálch Muhammad Sálch Atijja, vydala Svetová organizácia islamskej osvety, Líbia.
6. Safwat Al-Tafásir (výklad Koránu v arabskom jazyku), Dr. M.A.Al-Sábuny, Dár Al-Qur'án Al-Kerím, Bejrut 1981 (1402 podľa islamského letopočtu).
7. História umenia u Arabov a Muslimov, Anvar Al-Rifā'i, vydalo Dár Al-Fikr, Damašek 1977 (1397 podľa islamského letopočtu).
8. Rezbárske umenia, Muhi Al-Din Tálo, vydalo Dár Dimašk, Damašek.

Korán z pohľadu vedy o Koráne

Autor:

Abdulwahab Al-Sbenaty

Recenzenti:

Ing.: Zouheir Kotroch

Jazyková úprava:

Doc. PhDr. Antónia Minárová, CSc.

Pod'akovanie

Moja vd'aka patrí každému, kto sa podieľal
na vydaní tejto publikácie.

الحمد لله الذي أعانني على إتمام هذا الكتاب. له الحمد و له الشكر
و هو المستعان على كل شيء.
أود أن أشكر كل من ساعد في إصدار و تمويل هذا الكتاب من
الاخوة المسلمين. أدعو الله تعالى أن يجزيهم خير الجزاء و أن يجعل
عونهم هذا في ميزان أعمالهم الصالحة يوم الحساب.

Publikácie, ktoré si môžete u nás objednať

1. Kor'án, tridsiata časť s vysvetlivkami v slovenskom jazyku.
Rozsah: 80 strán vrátane obalu.

2. Manželstvo v islame
Rozsah: 116 strán vrátane obalu.

3. Korán o Márii a Ježišovi
Prvé vydanie v roku 2000, rozsah: 91 strán.

4. Korán z pohľadu vedy o Koráne
Prvé vydanie v roku 2001, rozsah: 76 strán

Vaše objednávky a otázky môžete zasielať na adresu:
Abdulwahab Al-Sbenaty
P.O.Box: 140
850 00 Bratislava 5
E-mail: ippublic@hotmail.com

Poznámka: Pokiaľ by ste od nás do troch týždňov od odoslania listu alebo mailu neobdržali odpoveď, prosíme vás o jeho opätovné zaslanie.

